

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การพัฒนาระบบการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำอย่างยั่งยืนสำหรับ
เกษตรกรรายย่อยในพื้นที่ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

โดย ผศ.ดร กชพร ศิริโกคากิจ และคณะ

สิงหาคม 2556

สัญญาเลขที่ RDG5520044

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การพัฒนาระบบการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำอย่างยั่งยืนสำหรับเกษตรกรราย
ย่อยในพื้นที่ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่”

คณะผู้วิจัย

ผศ.ดร กชพร ศิริโกคากิจ   มหาวิทยาลัยแม่โจ้
นายบุญเลิศ สิ้นรัมย์
นายชิมโอน ปัญญา

ชุดโครงการ “ระบบการสร้างอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำอย่างยั่งยืน”

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

สิงหาคม 2556

คำนำ

การพัฒนากระบวนการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำอย่างยั่งยืนสำหรับเกษตรกรรายย่อยในพื้นที่ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นการพัฒนาอาชีพให้แก่เกษตรกร ได้มีโอกาสสร้างองค์ความรู้การเลี้ยงไก่พื้นเมือง เกิดการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกรตลอดจนชุมชนในการผลิตไก่ขุน และแปรรูปผลิตภัณฑ์ ตลอดจนเผยแพร่ความรู้สู่เกษตรกร และกลุ่มแม่บ้านในชุมชน และชุมชนใกล้เคียงในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง เป็นอาชีพหลัก และอาชีพเสริม นอกจากนี้โครงการฯ มีการส่งเสริมให้เกษตรกรได้เรียนรู้ในการใช้ทรัพยากรในพื้นที่เพื่อใช้เป็นพืชอาหารหยาบ สามารถลดต้นทุนการผลิต ระบบการจัดการดังกล่าวยังมีข้อดีในการช่วยเพิ่มคุณภาพไก่ขุน เพิ่มสร้างมูลค่าเพิ่ม ในขั้นตอนการพัฒนาการตลาด และสร้างรายได้เสริมแก่ชุมชน รวมถึงการพัฒนาการตลาดสู่ตลาดระดับกลาง และบน ในอนาคตโครงการยังมีโอกาสให้เกษตรกรบูรณาการเลี้ยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างอาชีพ และความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนแก่เกษตรกร และชุมชน

คณะผู้วิจัย

สิงหาคม 2556

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยในโครงการนี้ สำเร็จได้ด้วยการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) การให้คำปรึกษาแนะนำทั้งในเชิงวิชาการ ความช่วยเหลือจาก รศ.ดร.จันทร์จรัส เรียวเดชะ ผู้อำนวยการฝ่ายเกษตร รศ.ดร.กนก ผลารักษ์ รศ.ดร.จุฑารัตน์ เศรษฐกุล รศ.ดร.เกรียงไกร โขประการ รศ.ดร.ประภาพร ขอไพบุลย์ และรศ.สมพร อัสวิลานนท์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนนักวิชาการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีได้เอื้อนาม ณ ที่นี้ ซึ่งทุกฝ่ายได้เสียสละกำลังกาย กำลังใจ พุ่มเท ผลักดันให้โครงการประสบผลสำเร็จในการดำเนินการตามเป้าหมาย

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอขอบคุณ สำนักประสานงานชุดโครงการ ระบบการสร้างอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่อย่างยั่งยืน ที่ทำหน้าที่ประสานงาน ให้ทุกภาคส่วนบูรณาการ การทำงาน ร่วมกันตลอดระยะเวลา 1 ปี ที่ผ่านมา

คณะผู้วิจัย

สิงหาคม 2556

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการมีเกษตรกรจำนวน 10 ราย มีรูปแบบการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำโดยซื้อลูกไก่มาทำการขุนจำนวน 3 รุ่น/ปี รุ่นละ 300-500 ตัว/ราย เป้าหมายโครงการผลิตไก่ขุน 16,500 ตัว/ปี ทำการเลี้ยงขุนโดยใช้อาหารสำเร็จรูปเสริมด้วยหญ้าเนเปียร์ปากช่อง ระยะเวลาขุน 72-75 วัน ได้น้ำหนักเฉลี่ย 1.17 กิโลกรัม/ตัว ผลการดำเนินงานพบว่า

1. เกษตรกรที่เลี้ยงไก่เป็นอาชีพหลัก 2 ราย ที่เหลือเลี้ยงไก่เป็นอาชีพเสริมจึงยังไม่มีควมสม่ำเสมอ และดำเนินตามเป้าหมายการผลิต

2. การวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตจากการผลิตไก่ขุน 2 รุ่น จากจำนวนลูกไก่เข้าโรงเรือน 7,800 ตัว กลุ่มมีต้นทุนคงที่ 36,293.33 บาท (ร้อยละ 5.66 ของต้นทุนรวม) และต้นทุนผันแปร 604,441.71 บาท (ร้อยละ 94.34) ต้นทุนผันแปรที่สำคัญ 3 รายการ ประกอบด้วยต้นทุนอาหาร (ร้อยละ 56.69) ค่าลูกไก่ (ร้อยละ 25.98) และค่าแรงงานครัวเรือน (ร้อยละ 9.92) เมื่อพิจารณาต้นทุนเงินสดคิดเป็นร้อยละ 85.18 ของต้นทุนรวม เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตไก่ขุนเฉลี่ย 81.62 บาท/กิโลกรัม (คิดเป็นต้นทุนเงินสด 69.53 บาท/กิโลกรัม)

3. กำไรจากการดำเนินการเกษตรกรจำหน่ายไก่ขุนเฉลี่ยราคา กิโลกรัมละ 78.13 บาท ทำให้เกษตรกรขาดทุนเฉลี่ย 3.49 บาท/กิโลกรัม หากคิดต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ และมีกำไร 8.60 บาทต่อกิโลกรัม หากคิดเฉพาะต้นทุนเงินสด

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	(ก)
คำนำ	(ข)
บทสรุปผู้บริหาร	(ค)
สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(4)
1 หลักการและเหตุผล	1
2 วัตถุประสงค์	2
3 เป้าหมายของโครงการ	2
4 ประโยชน์ที่ได้รับ	2
5 แผนการผลิต	3
6 แผนการตลาดรับรอง	3
7 แผนการดำเนินการสร้างระบบอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ	4
8 ผลการดำเนินงาน	5
8.1 กิจกรรมที่ 1 การประชุมกลุ่มเพื่อกำหนดแนวทางการบริหารงานโครงการ	5
8.2 กิจกรรมที่ 2 การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการฟาร์ม ด้านอาหาร และมาตรฐานฟาร์มให้กับเกษตรกร	8
8.3 กิจกรรมที่ 3 การปรับปรุงโรงเรือนเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ	9
8.4. กิจกรรมที่ 4 การส่งเสริม และการเพิ่มศักยภาพการเลี้ยง	10
8.5 กิจกรรมที่ 5 การเก็บข้อมูลต้นทุนผลตอบแทน และความสำเร็จของการพัฒนารูปแบบการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ	12
8.6 กิจกรรมที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบโครงสร้างต้นทุนการผลิตของผลการดำเนินงานรอบการผลิต 1 และ 2	16
8.7 กิจกรรมที่ 7 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การแปรรูปไก่ประดู่หางดำ	18
9 สรุปผลการดำเนินงาน	23
บรรณานุกรม	25

(2)

สารบัญ (ต่อ)

ภาคผนวก	หน้า
ภาคผนวก ก รายงานการประชุมโครงการ	ผ-1
ภาคผนวก ข การเก็บข้อมูล ด้านการผลิต ด้านรายได้ และด้านองค์ความรู้ การ แลกเปลี่ยนเรียนรู้	ผ-10
ภาคผนวก ค รายชื่อกลุ่มแม่บ้าน และนักศึกษาในโครงการ	ผ-14

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	เป้าหมายการผลิต และปริมาณผลผลิตต่อปีของเกษตรกรแต่ละรายในโครงการ	4
2	แผนการดำเนินงานของโครงการตามกิจกรรม (กรกฎาคม 2555-มิถุนายน 2556)	5
3	ข้อมูลทั่วไป ของเกษตรกรในโครงการ	10
4	ข้อมูลการเตรียมพื้นที่ และโรงเรือน เพื่อเลี้ยงไก่ขุนของเกษตรกรในโครงการ	11
5	การจัดการด้านพืชอาหารเสริม เพื่อใช้ร่วมกับอาหารสำเร็จรูปของเกษตรกร	11
6	รายละเอียดโครงสร้างต้นทุน-ปริมาณกำไรของกลุ่มจำแนกตามรอบการผลิต	13

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1	6
2	7
3	7
4	9
5	9
6	9
7	12
8	17
9	18
10	19
11	20
12	20
13	21
14	21
15	22
16	22

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การพัฒนากระบวนการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำอย่างยั่งยืนสำหรับเกษตรกรราย ย่อยในพื้นที่ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่”

1. หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของคนไทยในชนบท ส่วนใหญ่จะเลี้ยงปล่อยให้ไก่ผสมพันธุ์กันเองตามธรรมชาติ โดยมีได้คัดแยกหรือปรับปรุงสายพันธุ์ มีตัวอย่างของการนำไก่พื้นเมืองประดู่หางดำในท้องถิ่นมาผสมพันธุ์กัน พบว่าลูกที่เกิดมามีความหลากหลายสีขนปะปนกัน เช่น เหลืองแดง หรือแม้แต่สีขาวก็อาจพบได้ แม้ว่าลักษณะภายนอกจะเป็นไก่ประดู่หางดำ แต่โดยพันธุกรรมของมันอาจจะมีการปนเปื้อนของหลากหลายพันธุ์ กรมปศุสัตว์จึงได้มีนโยบายที่จะอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งพันธุกรรมของไก่พื้นเมืองประดู่หางดำ จึงได้เริ่มมีการดำเนินการเพื่อพัฒนาให้เป็นไก่พันธุ์แท้ ที่มีลักษณะภายนอกสม่ำเสมอเป็นเอกลักษณ์ประจำพันธุ์สามารถใช้จำแนกพันธุ์ ได้ ลักษณะประจำพันธุ์และได้ฝูงไก่ที่ยังคงมีลักษณะเด่นในความเป็นแม่ที่ดี

จากการผสมพันธุ์และคัดเลือกพันธุ์ไก่ประดู่หางดำในครั้งนี้ ได้ฝูงไก่พื้นเมืองที่มีความสามารถของพันธุ์ในการผลิตไก่พันธุ์แท้และลูกผสม ที่ดีในระดับอุตสาหกรรม เมื่อนำมาเลี้ยงในเชิงพาณิชย์เปรียบเทียบกับการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ทั่วไปจะมีน้ำหนักตัวสูงกว่าร้อยละ 20-25 และการให้ไข่สูงกว่าร้อยละ 39 (กรมปศุสัตว์, ม.ป.ป.)¹

เกษตรกรในพื้นที่ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่สนใจในการสร้างรายได้จากการเลี้ยงไก่พื้นเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ ซึ่งมีคุณสมบัติและศักยภาพในการเลี้ยงรวมทั้งการเป็นที่ยอมรับของตลาด ซึ่งตำบลแม่แฝก มีอาชีพหลักด้านการเกษตร ประกอบด้วย การปลูกมันฝรั่ง มันเทศ เป็นต้น แต่เกษตรกรยังไม่สามารถขยายกำลังการผลิตได้เนื่องจากการขาดความรู้ และความเข้าใจในระบบการเลี้ยง เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองส่วนใหญ่ยังคงใช้รูปแบบการเลี้ยงแบบปล่อย ไม่มีเล้าหรือโรงเรือนไก่ ซึ่งการเลี้ยงในลักษณะนี้นอกจากทำให้ผลผลิตต่ำ และยังเสี่ยงต่อการระบาดของโรคสัตว์ปีก ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบการเลี้ยงไก่พื้นเมืองให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการสร้างฟาร์มต้นแบบ เพื่อเป็นตัวอย่างให้เกษตรกรเห็นถึงผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ความสำเร็จ และความยั่งยืนของการประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่

¹ กลุ่มวิจัยและพัฒนาสัตว์ปีก กองบำรุงพันธุ์สัตว์ กรมปศุสัตว์, ม.ป.ป. “การพัฒนาปศุสัตว์พันธุ์สัตว์ปีก”. [ระบบออนไลน์].

แหล่งที่มา: <http://www.dld.go.th/breeding/poultry/images/stories/total/nativechicken.pdf> (พฤษภาคม 2555).

เกษตรกรบ้านศรีงาม ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 10 คน จึงรวมตัวกัน โดยมีนายชิม โอน ปัญญา เกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ ด้านสัตว์ปีก เป็นที่ปรึกษา จัดทำโครงการพัฒนาระบบอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ ในรูปแบบการซื้อลูกไก่ มาผลิตไก่ขุน โดยมีเป้าหมายในการสร้างรายได้ ลดต้นทุนการผลิต โดยใช้พืชอาหารสัตว์ในพื้นที่ ในการลดการใช้อาหารสำเร็จรูป รวมทั้งการบูรณาการองค์ความรู้การเลี้ยงไก่ จากชุมชนที่ได้รับการพัฒนาอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ทั้งจากส่วนราชการ และสหกรณ์เครดิตยูเนียน บ้านศรีงาม เพื่อให้เกษตรกรมีการสร้างอาชีพการเลี้ยงไก่ และการออมอย่างเป็นระบบ อาศัยการรวมตัวฝ่ายการบริหารจัดการ ในระบบสหกรณ์ มาร่วมกับการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรต่อไป

2.วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อพัฒนา และสร้างอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ แก่สมาชิกกลุ่มเกษตรกร
- 2) เพื่อสร้างองค์ความรู้การเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แหล่งทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นแหล่งอาหารหยาบลดต้นทุนอาหารสำเร็จรูปเพื่อการสร้างอาชีพแก่เกษตรกรอย่างยั่งยืน
- 3) ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรในการสร้างอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำให้เป็นอาชีพเสริมแก่เกษตรกร
- 4) เพื่อเปิด โอกาสการเรียนรู้ และสร้างเสริมประสบการณ์ให้แก่นักศึกษา สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์สหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ในการทำงานร่วมกับเกษตรกร

3.เป้าหมายของโครงการ

โครงการมีเป้าหมายการผลิต และรายได้จากการผลิต ดังต่อไปนี้

- 1) เกษตรกรร่วมโครงการ มีจำนวน 10 ราย มีเป้าหมายผลิตไก่ขุน (ประดู่หางดำ) 3 รุ่นๆละ 500-1,000 ตัว ประมาณการผลิตของโครงการ 16,500 ตัว/ปี
- 2) ประมาณการรายได้ตัวละ 125 บาท และกำไรสุทธิต่อตัว 20 บาท หรือกลุ่มจะมีรายได้รวมประมาณ 250,000 บาท/ปี สามารถสร้างรายได้ให้เกษตรกร 20,000 บาท/คน/ปี

4.ประโยชน์ที่ได้รับ

- 1) เกษตรกรในโครงการสร้างอาชีพจากการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ ในพื้นที่ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

2) เกษตรกรมีองค์ความรู้ในการผลิตไก่ขุน และแปรรูปผลิตภัณฑ์ ตลอดจนเผยแพร่ความรู้สู่กลุ่มแม่บ้านในชุมชน และชุมชนใกล้เคียงในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง เป็นอาชีพเสริม

3) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในชุมชนสามารถเรียนรู้ และบูรณาการการแปรรูปอาหารจากไก่พื้นเมืองเพื่อเป็นอาชีพเสริมในชุมชน สร้างรายได้ให้ครัวเรือน

4) นักศึกษา คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้สร้างเสริมประสบการณ์จากการทำงานในพื้นที่ร่วมกับเกษตรกร และชุมชน

5.แผนการผลิต

เกษตรกรที่เป็นสมาชิก จำนวน 10 ราย เลี้ยงไก่ประดู่หางดำ โดยซื้อลูกไก่ประดู่หางดำพันธุ์แท้ และลูกผสม จากฟาร์มเครือข่ายมาทำการขุนจำหน่าย ซึ่งในการจัดการฟาร์ม เกษตรกรจะเป็นผู้ลงทุนในโรงเรือน และอุปกรณ์การเลี้ยงเอง โดยทางโครงการกำหนดให้เกษตรกรสร้าง หรือปรับปรุงโรงเรือนให้มีมาตรฐาน และขนาดในการรับรองการผลิต ประมาณ 300-500 ตัว/รุ่น หรือมีพื้นที่โรงเรือนประมาณ 40-100 ตารางเมตร (5 ตัว ต่อตารางเมตร) ซึ่งในการผลิตไก่ขุนใน 1 ปี เกษตรกรสามารถผลิตได้ 3-4 รุ่น/ปี ประมาณการผลิต โครงการจะมีผลผลิตไก่ขุนทั้งหมด 16,500 ตัว/ปี (ตารางที่ 1)

การเลี้ยงไก่ขุนของเกษตรกร มีการเลี้ยง และจัดการ โรงเรือนที่คล้ายคลึงกัน จะแตกต่างกันในเรื่องของการใช้วัตถุดิบอาหารหยาบเสริม ซึ่งเกิดจากความแตกต่างตามลักษณะผลผลิตเกษตรในพื้นที่ เช่น การใช้หญ้า ใบถั่ว มันเทศ มันฝรั่ง เป็นต้น ทั้งนี้วัตถุดิบที่ใช้เสริม อาจส่งผลกระทบต่ออัตราการแลกเนื้อที่แตกต่างกัน รวมถึงต้นทุน-ผลตอบแทนที่แตกต่างกันตามแหล่งอาหาร และวัตถุดิบที่ใช้

6.แผนการตลาดรองรับ

โครงการ ได้วางแผนการตลาดในระยะเริ่มแรก โดยจำหน่ายไก่ขุนประดู่หางดำ ในรูปของไก่มีชีวิต ให้แก่ผู้ประกอบการในชุมชน รวมทั้งตลาดสดในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 6 แห่ง (ตลาดสันทราย ป่าเหมือด แม่โจ้ สามแยกสันทราย หนองไคร้ เจริญแม่ครัว) มีจำนวนผู้ประกอบการเชิงจำหน่ายไก่พื้นเมือง จำนวน 17 ราย ประมาณการรับซื้อไก่พื้นเมือง 9,750 ตัว/เดือน (ข้อมูลจากการสำรวจ) ดังนั้น ในระยะ ปีการผลิตที่ 1 ของโครงการ จะจำหน่ายผลผลิตไก่ขุน ในตลาดชุมชน และบางส่วนจะทำการแปรรูปโดยกลุ่มแม่บ้าน เพื่อสร้างความรู้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่แม่บ้านที่สนใจในการแปรรูปผลิตภัณฑ์แล้วจัดจำหน่ายในชุมชน และสหกรณ์เครดิตยูเนียน บ้านศรีงามพัฒนา จำกัด

ตารางที่ 1 เป้าหมายการผลิต และปริมาณผลผลิตต่อปีของเกษตรกรแต่ละรายในโครงการ

รายชื่อเกษตรกร	รอบการผลิต								
	เป้าหมายการผลิต (ตัว)	รุ่นที่ 1		รุ่นที่ 2		รุ่นที่ 3		รวม	
		ลูกไก่ (ตัว)	ไก่ขุน (ตัว)	ลูกไก่ (ตัว)	ไก่ขุน (ตัว)	ลูกไก่ (ตัว)	ไก่ขุน (ตัว)	ลูกไก่ (ตัว)	ไก่ขุน (ตัว)
1.นายวีรพงษ์ สถานสถิต	1,500	-	-	500	485	500	(กำลังเลี้ยง)	1,000	485
2.นายบุญเลิศ สินธุมัด	3,000	1,000	994	1,000	988	500	(กำลังเลี้ยง)	2,500	1,982
3.นายพิทักษ์ มงคลสวัสดิ์	1,500	550	545	550	545	500	(กำลังเลี้ยง)	1,600	1,090
4.นายนิธิโรจน์ ธรรมสรณ์รัชตะ	1,500	500	500	500	500	500	(กำลังเลี้ยง)	1,500	1,000
5.นายบุญชู สถานสถิต	1,500	500	483	-	-	500	(กำลังเลี้ยง)	1,000	483
6.นายพร แก้วนาง	1,500	500	488	500	495	500	(กำลังเลี้ยง)	1,500	983
7.นางแสงหล้า บัวลอย	1,500	300	168	0	(เล็กเลี้ยง)	-	-	300	168
8.นางสลิด อินทอง	1,500	500	477	-	-	-	-	500	477
9.นางศรีพรรณ ดวย	1,500	500	486	0	(เล็กเลี้ยง)	-	-	500	486
10.นายชาคริต ปัญญา	1,500	-	-	500	(กำลังเลี้ยง)	-	-	500	0
รวม/เฉลี่ย	16,500	4,350	4,141	3,550	2,928	3,000	-	10,900	7,069 (3,000 กำลังเลี้ยง)

หมายเหตุ รุ่นที่ 3 กำลังดำเนินการเลี้ยง ข้อมูล ณ วันที่ 4 ก.ค. 56

7.แผนการดำเนินการสร้างระบบอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำขุน

โครงการมีการกำหนดกิจกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 7 กิจกรรม ประกอบด้วย การประชุมกลุ่มเกษตรกรเพื่อกำหนดแนวทางการบริหารจัดการ และการทำงานของโครงการ การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการฟาร์ม และมาตรฐานฟาร์ม (โดยเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์) การปรับปรุงโรงเรือนไก่ประดู่หางดำ ก่อนนำลูกไก่เข้าเลี้ยง การส่งเสริม และการเพิ่มศักยภาพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ต้นทุน-ผลตอบแทน เพื่อชี้วัดระดับความสำเร็จของการพัฒนารูปแบบการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำให้แก่เกษตรกร การอบรมเชิงปฏิบัติการ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไก่ประดู่หางดำ แก่กลุ่มแม่บ้าน และการวิเคราะห์ ประเมินผล เพื่อจัดทำรายงานนำเสนอ สกว.ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แผนการดำเนินงานของโครงการตามกิจกรรม (กรกฎาคม 2555–มิถุนายน 2556)

กิจกรรม	เดือนที่											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.การประชุมกลุ่มเพื่อกำหนดแนวทางการบริหารงานโครงการ	↔											
2.การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการฟาร์ม ด้านอาหาร และมาตรฐานฟาร์ม (จำนวน 3 ครั้ง)	↔			↔			↔					
3.การปรับปรุงโรงเรือน	↔	↔										
4.การส่งเสริม และการเพิ่มศักยภาพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ				↔	↔		↔	↔		↔	↔	
5.เก็บข้อมูลต้นทุนผลตอบแทน และความสำเร็จของการพัฒนารูปแบบการเลี้ยง				↔								
6.กิจกรรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ โดยกลุ่มแม่บ้าน												↔
7.วิเคราะห์ข้อมูล จัดทำรายงาน												↔

หมายเหตุ *เลี้ยง 3 รุ่น รุ่นละ 2.5 เดือน พักเล้า/โรงเรือน 2 สัปดาห์ ก่อนนำลูกไก่เข้าในรอบถัดไป

8.ผลการดำเนินงาน

8.1 กิจกรรมที่ 1 การประชุมกลุ่มเพื่อกำหนดแนวทางการบริหารงานโครงการ

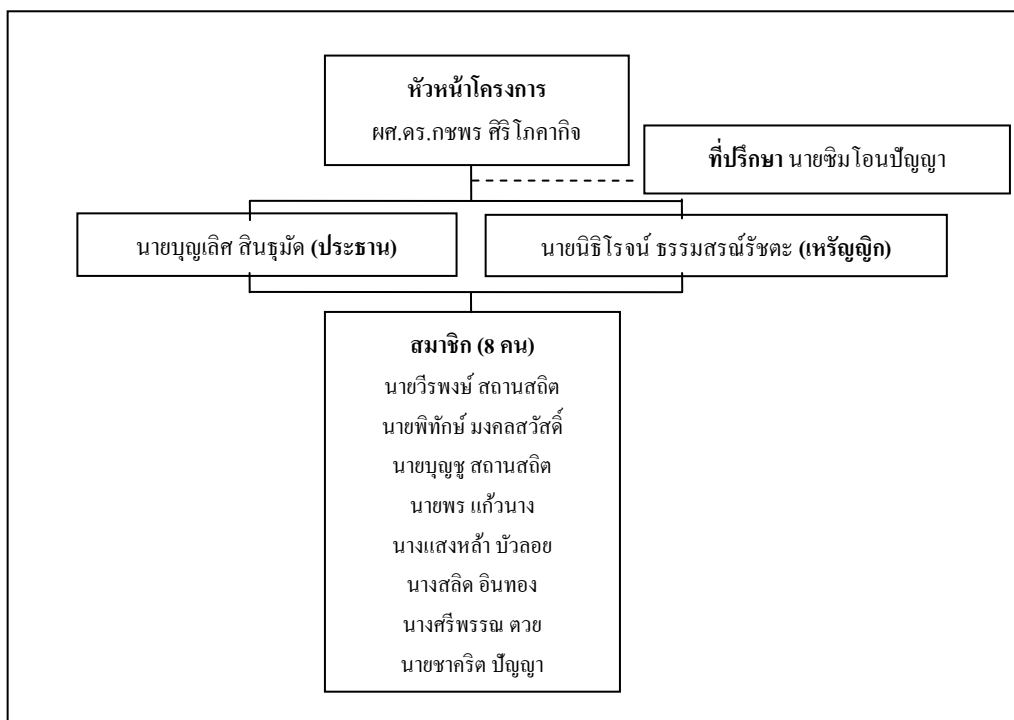
กลุ่มได้มีการประชุมหารือ เพื่อให้สมาชิกมีการแบ่งหน้าที่ มีการบริหารจัดการ โดยผ่านรูปแบบการจัดการจากสหกรณ์เครดิตยูเนียน บ้านศรีงาม การสร้างรูปแบบการปฏิบัติงาน ให้สามารถมีประสิทธิผลการผลิต และการตลาด กลุ่มมีการประชุม จำนวน 3 ครั้ง ดังต่อไปนี้

1) การประชุมกลุ่มครั้งที่ 1

การวางรูปแบบ และการบริหารจัดการกลุ่ม โดยการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ประดู่หางดำ บ้านศรีงาม ต.แม่แฝก อ.สันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่ประชุมได้แต่งตั้ง และจัดโครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่ม จากสมาชิก 10 ท่าน และที่ปรึกษา 1 ท่าน สมาชิก มีมติแต่งตั้ง นายบุญเลิศ สินธุ์มัด เป็นประธานกลุ่ม นายนิธิโรจน์ ธรรมสรณ์รัชตะ เป็นเลขานุการ และนาย ชิมโอน ปัญญา เป็นที่ปรึกษา โดยประธานกลุ่ม และที่ปรึกษา จะเป็นผู้มีอำนาจลงนามการเบิกจ่ายเงินฝากธนาคารกรุงไทย สาขาแม่โจ้ ร่วมกับ ผศ.ดร.กชพร ศิริ โภคากิจ (หัวหน้าโครงการ) เงื่อนงำผู้มีอำนาจลงนาม 2 ใน 3 คน โดยมี ผศ.ดร.กชพร ศิริ โภคากิจ เป็นผู้มีอำนาจลงนามหลัก

เงินทุนของโครงการ เพื่อนำมาบริหารจัดการเป็นทุนหมุนเวียนแก่สมาชิกในการซื้อลูกไก่ และอาหาร โดยชี้แจงให้สมาชิกทราบถึงเงื่อนไขการคืนเต็มตามจำนวน เมื่อจำหน่ายผลผลิตได้ ทั้งนี้สมาชิก จะต้องจำหน่ายผลผลิตผ่านโครงการเท่านั้น โครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่ม เกษตรกรได้รับทราบรายละเอียดเงื่อนไข เป้าหมาย วิธีการของโครงการที่ได้รับการอนุมัติ จาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้ระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน ในลักษณะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งในด้านของการผลิต การตลาด และการบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนของโครงการร่วมกัน

สำหรับเงื่อนไขการใช้เงินทุนเพื่อการผลิต เกษตรกรจะต้องลงทุนในส่วนของโรงเรือน และอุปกรณ์เอง ในส่วนของต้นทุนลูกไก่ อาหาร และเวชภัณฑ์ สามารถใช้ทุนบางส่วนจากงบประมาณ (ไม่เกินร้อยละ 50) และจะต้องส่งคืนเต็มตามจำนวน เมื่อขายไก่ขุนได้ ซึ่งเป็นการกำหนดเป้าหมายการผลิต การใช้ทุนของโครงการ และความรับผิดชอบต่อเงินทุน ที่จะต้องส่งคืนเมื่อสิ้นสุดโครงการ ร่วมกับของสมาชิก แสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โครงสร้างจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร ชุมชนบ้านศรีงามพัฒนา

ภาพที่ 2 การประชุมแนวทางการดำเนินงานร่วมกันของกลุ่ม ณ ห้องประชุมสำนักงานสหกรณ์เครดิตยูเนียน บ้านศรีงามพัฒนา จำกัด (1 กันยายน 2555)

2) การประชุมกลุ่มครั้งที่ 2

การประชุมระดมความคิดเห็น และรายงานผลการดำเนินการของกลุ่มในรอบ 10 เดือน เพื่อรับทราบปัญหาของสมาชิกแต่ละรายในการผลิตทั้ง 2 รอบที่ผ่านมา และแนวทางการแก้ไขปัญหา ในการรายงานก้าวหน้าแก่ สกว. รวมทั้งการวางแผนการคืนทุน (งบประมาณร่วมทุนระหว่าง สกว. และเกษตรกร) ซึ่งโครงการต้องคืนทุนในส่วนค่าลูกไก่ และค่าอาหาร ในหมวดค่าวัสดุ จำนวน 164,000 บาท (ตามสัญญาระบุ) หากมีเงินทุนเหลือจากการส่งคืน จะจัดสรรเป็นทุนสำรองโครงการเพื่อเป็นทุนร่วมในโครงการปีถัดไป

ภาพที่ 3 การประชุมระดมความคิดเห็นสมาชิกโครงการ ณ ห้องประชุมสำนักงานสหกรณ์เครดิตยูเนียน บ้านศรีงามพัฒนา จำกัด (18 พฤษภาคม 2556)

8.2 กิจกรรมที่ 2 การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการฟาร์ม ด้านอาหาร และมาตรฐานฟาร์มให้กับเกษตรกร โครงการมีการฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้แก่สมาชิก 3 ครั้ง ประกอบด้วย

1) การฝึกอบรมเกี่ยวกับการสร้างฟาร์ม และการจัดการโรงเรือน เพื่อให้ได้มาตรฐานในการผลิต และการเตรียมความพร้อมก่อนการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ โดยการจัดการประชุม ณ สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนบ้านศรีงาม ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ประเด็นการอบรมประกอบด้วย การจัดการฟาร์ม การทำมาตรฐานฟาร์ม การทำวัคซีน โดยมีนายมงคล สิทธิลักษณ์ ปศุสัตว์อำเภอสันทราย เป็นผู้ให้ความรู้ และคำแนะนำในการเลี้ยง ประกอบด้วย การกักลูกไก่ ความรู้เกี่ยวกับการทำตู้ฟัก และการจัดการตู้ฟัก การให้อาหาร การใช้หญ้าเลี้ยงไก่ การทำความสะอาดโรงเรือน และการเตรียมพื้นที่ สำหรับการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ โดยนายชิมโอน ปัญญา (ที่ปรึกษากลุ่ม)

2) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแก่เกษตรกรเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ โดยใช้แนวทางการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำของนายชิมโอน ปัญญา โดยอาศัยแหล่งทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น ใบถั่ว ใบมันเทศ ใบมันสำปะหลัง ใบกล้วย และหญ้า ทดแทนอาหารชั้น

3) การฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบบัญชีฟาร์ม เกษตรกรต้องมีการบันทึกรายการ ทั้งการบันทึกข้อมูลการผลิต ประกอบด้วย ค่าลูกไก่ ค่าอาหาร ค่าแรงงานครัวเรือน และข้อมูลผลตอบแทน ประกอบด้วย รายได้จากการจำหน่ายไก่ขุน รายได้จากผลพลอยได้ (มูลไก่)

8.3 กิจกรรมที่ 3 การปรับปรุงโรงเรือน

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีการเตรียมความพร้อมก่อนเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ โดยมีการปรับปรุงโรงเรือน เพื่อการจัดการมาตรฐาน และลดความเสี่ยง (การตายของไก่) รวมทั้งการจัดหาอุปกรณ์การเลี้ยงให้เพียงพอกับขนาดการผลิต และสอดคล้องกับเป้าหมายการผลิตของโครงการ เกษตรกรได้รับความรู้ และคำแนะนำ ที่ได้จากการฝึกอบรม มาทำการปรับปรุงฟาร์มของตนเองให้ได้ตามมาตรฐาน ซึ่งลักษณะโรงเรือน เป็นโรงเรือนอย่างง่ายที่ใช้วัสดุเก่าเป็นหลัก มีพื้นที่โรงเรือนเฉลี่ย 200-300 ตารางเมตร สำหรับไก่ขุน 500 ตัว (5 ตัว ต่อ 1 ตารางเมตร) พื้นเป็นคอนกรีตปูพื้นด้วยแกลบ ไม่มีการยกพื้น และมุ้งตาข่ายไนลอน หรือถุงอาหารมีการจัดเตรียมภาชนะบรรจุอาหารสำหรับลูกไก่ขุน (ขนาดการผลิต 500 ตัว จำนวน 24 ใบ และภาชนะบรรจุน้ำ จำนวน 12 ใบ) ด้านหน้าของโรงเรือนจะต้องจัดให้มีที่จุ่มเท้า เพื่อฆ่าเชื้อโรคก่อนเข้าโรงเรือน มีรองเท้าบูท และประตูกัน เพื่อกำหนดบริเวณไม่ให้บุคคลภายนอกเข้าโรงเรือน

ภาพที่ 4 โรงเรือนที่ได้รับการปรับปรุงของสมาชิกให้ได้มาตรฐาน

ภาพที่ 5 การปรับปรุง โรงเรือนก่อนนำไก่เข้าเลี้ยง

ภาพที่ 6 การจัดการ โรงเรือน เพื่อทำการผลิตไข่ขุน แบบ all in – all out

8.4. กิจกรรมที่ 4 การส่งเสริม และการเพิ่มศักยภาพการเลี้ยง

1) ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

โครงการมีเกษตรกร ร่วมทุนเพื่อเลี้ยงไก่พื้นเมืองเป็นอาชีพ จำนวน 10 ราย ในพื้นที่ ตำบลแม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ ผลการศึกษาในส่วนข้อมูลทั่วไป (ตารางที่ 3) จากการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น พบว่า

เกษตรกรส่วนใหญ่ มีอายุ 40 ปีขึ้นไป ประกอบอาชีพรับจ้าง มีรายได้มากกว่า 39,000 บาทต่อปี เกษตรกรส่วนใหญ่ มีเป้าหมายเลี้ยงไก่เป็นอาชีพเสริม มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ก่อนเข้าโครงการ 1-3 ปี ยกเว้น นายชาคริต ที่มีประสบการณ์เลี้ยงไก่มา 10 ปี และมีภาระหนี้สิน 40,000-100,000 บาท/ครัวเรือน

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไป ของเกษตรกรใน โครงการ

รายการ	วีระพงษ์	บุญเลิศ	พิทักษ์	นิธิโรจน์	บุญชู	พร	แสงหล้า	สถิต	ตรีพรธม	ชาคริต
1.อายุ (ปี)	32	71	51	42	65	62	49	50	40	43
2.อาชีพหลัก	สวน	ค้าขาย	เลี้ยงไก่	เลี้ยงไก่	รับจ้าง	รับจ้าง	รับจ้าง	ทำสวน	รับจ้าง	รับจ้าง
-รายได้ (บาท/ปี)	80,000	39,000	105,000	70,000	96,000-	80,000	80,000	85,000	72,000	72,000
3.อาชีพเสริม	เลี้ยงไก่	เลี้ยงไก่	ปลูกผัก	เกษตรผสมผสาน	เลี้ยงไก่	เลี้ยงไก่	เลี้ยงไก่	เลี้ยงไก่	เลี้ยงไก่	เลี้ยงไก่
4.ประสบการณ์เลี้ยงไก่ (ปี)	1	2	3	3	1	1	1	2	1	10
5.หนี้สิน (บาท)	40,000	-	50,000	65,000	100,000	100,000	80,000	100,000	60,000	-

2) ข้อมูลการเตรียมพื้นที่ และโรงเรือน

ก่อนการเตรียมพื้นที่โรงเรือนก่อนการนำลูกไก่เข้าเลี้ยง เกษตรกรได้รับองค์ความรู้จากการฝึกอบรม และการดูงานเกษตรกร ที่มีประสบการณ์เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการเตรียมพื้นที่ และโรงเรือน เพื่อให้เกิดการประหยัดในการลงทุนเริ่มต้น ซึ่งเกษตรกรจะต้องเป็นผู้ลงทุนในส่วนนี้เอง จากการรวบรวมข้อมูลพบว่า เกษตรกรถือครองที่ดินของครัวเรือนตั้งแต่ 200 ตารางวา-10ไร่ ส่วนใหญ่เป็นของตนเอง (โฉนด) มีขนาดพื้นที่เลี้ยง 100-400 ตารางวา ขนาดโรงเรือน 40-150 ตารางเมตร (เฉลี่ย 5 ตัว/ตารางเมตร) จำนวน 1-2 หลัง โดยโครงสร้างโรงเรือนจะเป็นปูน และไม่หลังคามุงกระเบื้อง อายุการใช้งานตั้งแต่ 5-10 ปี มีการจัดสรรที่ดินเพื่อปลูกหญ้า เป็นอาหารเสริมให้ไก่กิน 20-45 ตารางวา (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ข้อมูลการเตรียมพื้นที่ และ โรงเรือน เพื่อเลี้ยงไก่ขุนของเกษตรกรในโครงการ

รายการ	วีระพงษ์	บุญเลิศ	พิทักษ์	นิธิ โรจน์	บุญชู	พร	แสง หล้า	สลิค	ตรี พรรณ	ชาคริต
1.สภาพการถือครอง ที่ดิน	โฉนด 10ไร่	โฉนด 3 ไร่	โฉนด 3 งาน	2 ไร่ 2 งาน	ครอบ ครอง 5 ไร่	โฉนด 2 งาน	ครอบ ครอง 2 งาน	โฉนด 5 ไร่	โฉนด 1 ไร่	โฉนด 3 ไร่
2.พื้นที่เลี้ยง (ตารางวา)	400	200	200	400	150	150	150	100	150	100
3.ขนาดโรงเรือน (ตรม.)	50	100	100	150	48	48	48	48	48	40
4.จำนวนโรงเรือน	1	2	1	2	1	1	1	2	1	1
4.1 โครงสร้าง	ปูน,ไม้	ปูน,ไม้	ปูน,ไม้	ปูน	ปูน,ไม้	ปูน,ไม้	ไม้	ปูน	ปูน	ปูน
4.2 ชนิดหลังคา	กระเบื้อง	กระเบื้อง	กระเบื้อง	กระเบื้อง	กระเบื้อง	สังกะสี	จาก	กระเบื้อง	กระเบื้อง	กระเบื้อง
4.3 ใช้งานมาแล้ว (ปี)	สร้างใหม่	2 ปี	2 ปี	2 ปี	สร้าง ใหม่	สร้าง ใหม่	2 ปี	2 ปี	สร้าง ใหม่	7 ปี
5.อายุใช้งาน (ปี)	10	10	5	10	5	5	5	10	5	10

3) ข้อมูลการจัดการด้านอาหาร

การเลี้ยงไก่ขุน โดยการซื้อลูกไก่มาทำการกกเอง (บางรายซื้อลูกไก่ อายุ 1-2 สัปดาห์ ที่กกแล้วจากฟาร์มเครือข่าย) เกษตรกรใช้อาหารสำเร็จรูป ในการเลี้ยงไก่ขุนเป็นหลัก เพื่อให้ลูกไก่มีการเติบโตสม่ำเสมอ ในระยะพัฒนาโครงสร้างของลูกไก่ แต่จะเริ่มหัดให้ลูกไก่กินพืชอาหารหยาบอื่นๆ เช่น หญ้าสับ ในสัปดาห์ที่ 2 โดยเสริมหญ้าเพื่อลดความเครียดของลูกไก่ และยังคงต้นทุนอาหารสำเร็จรูป หากเกษตรกรมีความรู้ในการจัดการอาหาร เกษตรกรจึงใช้พื้นที่บางส่วน ปลูกหญ้าเนเปียร์ขนาด 24-45 ตารางวา ซึ่งหญ้าเนเปียร์มีเปอร์เซ็นต์โปรตีน ประมาณ 14-16 เปอร์เซ็นต์ สามารถเป็นอาหารเอื้อโย และโภชนะ ที่เสริมการเลี้ยงไก่ขุนได้ ในการให้หญ้า เกษตรกรจะสับหญ้าให้ละเอียด ด้วยเครื่องสับหญ้า ปริมาณหญ้าที่ใช้ประมาณ 3-10 กิโลกรัมต่อวัน พบว่า คุณภาพของไก่ขุน จะมีความสมบูรณ์ และลดปัญหาการจิกตีกันจนทำให้หลังเป็นแผล (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 การจัดการด้านพืชอาหารเสริม เพื่อใช้ร่วมกับอาหารสำเร็จรูปของเกษตรกร

รายการ	วีระ พงษ์	บุญเลิศ	พิทักษ์	นิธิโรจน์	บุญชู	พร	แสงหล้า	สลิค	ตรี พรรณ	ชาคริต
1.แปลงหญ้า (ตารางวา) ¹	24	-	-	45	-	-	-	40	-	-
2.ประเภทของอาหาร หยาบที่ใช้	หญ้า	หญ้า	หญ้า	หญ้า	หญ้า	หญ้า	หญ้า	หญ้า	หญ้า	หญ้า
-ปริมาณที่ให้	6	6	5	5	5	4	3	4	4	4
โดยประมาณต่อวัน (กก.)										
3.ชั่วโมงในการเลี้ยงไก่ (ชม./วัน)	1.5	2	2	3	2	2	1	1.5	1	2

ภาพที่ 7 แปลงหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 และการใช้เครื่องสับหญ้า เพื่อใช้เสริมอาหารสำเร็จรูป ลดต้นทุนอาหาร

8.5 กิจกรรมที่ 5 การเก็บข้อมูลต้นทุนผลตอบแทน และความล้มเหลวของการพัฒนารูปแบบการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ

1) การวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุน-ปริมาณกำไรจากการผลิต

การวิเคราะห์ต้นทุนปริมาณกำไรการผลิตไก่ขุนของกลุ่ม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน (ตารางที่ 6) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ต้นทุน ต้นทุนรวมการผลิต ประกอบด้วย ต้นทุนคงที่ ต้นทุนผันแปร ซึ่งต้นทุนการผลิตเป็นรายการค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ทั้งที่เป็นค่าใช้จ่ายเงินสดและค่าใช้จ่ายที่ไม่ใช่เงินสด โดยค่าใช้จ่ายที่ไม่ใช่เงินสด ประกอบด้วย ค่าเสื่อมราคาโรงเรือน ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือ ค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดิน และค่าแรงงานครัวเรือนในการเลี้ยงไก่ โดยค่าใช้จ่ายทางเศรษฐศาสตร์ที่ไม่ได้จ่ายเป็นเงินสด จะส่งผลให้ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์สูงกว่าต้นทุนทางบัญชีอันเป็นค่าใช้จ่ายเงินสด

1.2 รายได้ การวิเคราะห์รายได้ทั้งที่เป็นตัวเงิน จากการจำหน่ายไก่ขุน สำหรับรายได้ที่ไม่ได้รับเป็นเงินสด คือ ผลพลอยได้จากมูลไก่ ที่เกษตรกรอาจจะจำหน่ายเป็นเงินสด หรือมูลค่าของมูลไก่ ที่เกษตรกรนำไปใช้ในครัวเรือน (ใช้เป็นปุ๋ยในการทำสวนชะอม และสวนลำไย)

1.3 ปริมาณกำไร คำนวณจาก รายได้รวมหักด้วยต้นทุนรวม ที่แยกเป็นต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ และต้นทุนเงินสดหรือต้นทุนทางบัญชี ดังนั้นปริมาณกำไรทางเศรษฐศาสตร์จึงต่ำกว่ากำไรเหนือต้นทุนเงินสด (กำไรทางบัญชี)

2) โครงสร้างต้นทุน-ปริมาณกำไรของกลุ่ม คำนวณจากการผลิตไก่ขุน 2 รอบการผลิต (จากเกษตรกร 10 ราย) มีรายละเอียดโครงสร้างต้นทุนปริมาณกำไร ดังนี้

2.1 ต้นทุนการผลิต พบว่า เกษตรกร นำลูกไก่เข้าเลี้ยงรายละเอียด 300-1,000 ตัวต่อรอบการผลิต รวมจำนวนลูกไก่ทั้งสิ้น 7,400 ตัว อัตราการตาย 731 ตัว (ร้อยละ 9.87) ผลผลิตไก่ขุน 6,669

ตัว น้ำหนักไก่ขุนเฉลี่ย 1.17 กิโลกรัมต่อตัว ใช้ระยะเวลาเลี้ยง 72-75 วัน น้ำหนักรวม 7,850.36 กิโลกรัม มีต้นทุนดังต่อไปนี้

2.1.1 ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย ค่าเสื่อมราคาโรงเรือน ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือและอุปกรณ์ ในการเลี้ยง ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาโรงเรือน และเครื่องมือ และค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดิน ดังนั้น ต้นทุนคงที่ เท่ากับ 36,293.33 บาท (ร้อยละ 5.66 ของต้นทุนรวม)

2.1.2 ต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย ค่าลูกไก่ ค่าอาหาร ค่าสาธารณูปโภค ค่าแรงงาน ค่าเวชภัณฑ์ และวัสดุอื่นๆ ค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนผันแปรส่วนใหญ่เป็นต้นทุนเงินสด (ต้นทุนทางบัญชี) ยกเว้น ค่าแรงงานที่เกษตรกรใช้แรงงานครัวเรือน ซึ่งเกษตรกรไม่ได้จ่ายเป็นเงินสด ดังนั้น ต้นทุนผันแปรรวมเท่ากับ 604,441.71 บาท (ร้อยละ 94.34 ของต้นทุนรวม) โดยต้นทุนผันแปรที่สำคัญ ประกอบด้วย ค่าอาหาร (ร้อยละ 56.69) ค่าลูกไก่ (ร้อยละ 25.98) และค่าแรงงานครัวเรือน (ร้อยละ 9.92)

2.1.3 ต้นทุนรวม เป็นผลรวมของต้นทุนคงที่ และต้นทุนผันแปร รวมทั้งสิ้น 640,735.05 บาท โดยเป็นต้นทุนเงินสด 545,806.71 บาท (ร้อยละ 85.18 ของต้นทุนรวม)

2.2 รายได้รวม กลุ่มมีรายได้รวมจากการจำหน่ายผลผลิตทั้งหมด มูลค่า 648,171.80 บาท โดยเป็นรายได้เงินสดที่ได้จากการจำหน่ายไก่ขุน 639,201.80 บาท และเป็นรายได้ที่เกิดจากการจำหน่ายผลพลอยได้ (ปุ๋ยมูลไก่) จำนวน 8,970 บาท

2.3 กำไร เมื่อนำรายได้รวม หักด้วยต้นทุนรวม การเลี้ยงไก่ขุนทั้ง 2 รอบการผลิต กลุ่มได้กำไรในรูปเงินสด 93,395.09 บาท (เฉลี่ยกิโลกรัมละ 8.60 บาท) หากคำนวณด้วยหลักการทางเศรษฐศาสตร์กลุ่มได้กำไร 7,436.75 บาท

ตารางที่ 6 รายละเอียดโครงสร้างต้นทุน-ปริมาณกำไรของกลุ่มจำแนกตามรอบการผลิต

หน่วย: บาท

โครงสร้างต้นทุน-ปริมาณกำไร	รอบการผลิต 1 ¹		รอบการผลิต 2 ²		รวม	
	n	%	n	%	n	%
1 ต้นทุนคงที่	20,089.44	4.81	16,203.89	7.27	36,293.33	5.66
1.1 ค่าเสื่อมราคาโรงเรือน ³	7,044.44	1.69	5,377.78	2.41	12,422.22	1.94
1.2 ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือ ³	4,224.44	1.01	3,902.22	1.75	8,126.67	1.27
1.3 ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์ในการเลี้ยง ³	3,572.22	0.86	2,815.56	1.26	6,387.78	1.00
1.4 ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษา						
1.4.1 ค่าบำรุงรักษาโรงเรือน	1,416.67	0.34	1,000.00	0.45	2,416.67	0.38
1.4.2 ค่าบำรุงรักษาเครื่องมือ	1,456.67	0.35	1,066.67	0.48	2,523.33	0.39
1.5 ค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดิน ³	2,375.00	0.57	2,041.67	0.92	4,416.67	0.69

โครงสร้างต้นทุน-ปริมาณกำไร	รอบการผลิต 1 ¹		รอบการผลิต 2 ²		รวม	
	n	%	n	%	n	%
2 ต้นทุนผันแปร	397,609.71	95.19	206,832.00	92.73	604,441.71	94.34
2.1 ค่าลูกไก่	108,250.00	25.92	58,200.00	26.09	166,450.00	25.98
2.2 ค่าอาหารไก่	242,590.00	58.08	120,636.00	54.09	363,226.00	56.69
2.3 ค่าสารสุขภาพ	4,625.71	1.11	1,145.00	0.51	5,770.71	0.90
2.4 ค่าแรงงานครัวเรือน ³	38,450.00	9.21	25,125.00	11.27	63,575.00	10.52
2.5 ค่าเวชภัณฑ์	2,574.00	0.62	1,246.00	0.56	3,820.00	0.60
2.6 ค่าวัสดุอื่นๆ (แกลบรองพื้น)	1,120.00	0.27	480.00	0.22	1,600.00	0.25
ต้นทุนรวม	417,699.15	100	223,035.89	100	640,735.04	100
ต้นทุนเงินสดรวม	362,033.05	86.67	183,773.66	82.40	545,806.71	85.18
3. รายได้						
3.1 รายได้จากกรจำหน่ายไก่ขุน	373,747.00	98.47	265,454.80	98.82	639,201.80	98.62
3.2 ผลพลอยได้ (ปุ๋ยมูลไก่) ⁴	5,790.00	1.53	3,180.00	1.18	8,970.00	1.38
รายได้รวม	379,537.00	100	268,634.80	100	648,171.80	100
รายได้เหนือต้นทุนเงินสด	373,747.00	98.47	265,454.80	98.82	639,201.80	98.62
กำไร (ขาดทุน) ทางเศรษฐศาสตร์	-38,162.15		45,598.91		7,436.76	
กำไร (ขาดทุน) เหนือต้นทุนเงินสด	11,713.95		81,681.14		93,395.09	
ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ต่อกก.	85.98		74.54		81.62	
ต้นทุนเงินสด/กก.	74.52		61.42		69.53	
จำนวนที่ผลิต (ตัว)	4,141.00		2,528.00		6,669.00	
น้ำหนักเฉลี่ย (กิโลกรัม/ตัว)	1.17		1.17		1.17	
น้ำหนักรวม (กิโลกรัม)	4,858.30		2,992.06		7,850.36	
ราคาขาย/กก.	77.50		78.75		78.13	
กำไร(ขาดทุน)/กก.						
- กำไร(ขาดทุน) ทางเศรษฐศาสตร์	-8.48		4.21		-3.49	
- กำไร (ขาดทุน) เหนือต้นทุนเงินสด	2.98		17.33		8.60	

หมายเหตุ ¹รอบที่ 1 เกษตรกร 6 ราย นำลูกไก่เข้าเลี้ยง 4,350 ตัว

²รอบที่ 2 เกษตรกร 4 ราย นำลูกไก่เข้าเลี้ยง 3,550 ตัว

³ค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด

⁴รายได้ไม่เป็นตัวเงิน

สรุป การผลิตไก่ขุนของกลุ่มมีโครงสร้างต้นทุนการผลิต ประกอบด้วย ต้นทุนคงที่ 36,293.33 บาท (ร้อยละ 5.66) ต้นทุนผันแปร 604,441.71 บาท (ร้อยละ 94.34) ซึ่งต้นทุนรวมดังกล่าว เป็นต้นทุนเงินสด 545,806.71บาท โดยต้นทุนการผลิตที่สำคัญในการเลี้ยงของกลุ่ม ซึ่งเป็น ต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย ค่าอาหาร 363,226.00 บาท (ร้อยละ 56.69) ค่าลูกไก่ 166,450.00 บาท (ร้อยละ 25.98) และค่าแรงงานครัวเรือน 63,575.00 บาท (ร้อยละ 9.92) ตามลำดับ (ตารางที่ 6) เมื่อแยกพิจารณาตามรอบการผลิต 2 รอบ สรุปได้ดังนี้

1. รอบการผลิตที่ 1

1.1 ต้นทุน จากจำนวนเกษตรกรในโครงการ 10 ราย มีเกษตรกรที่เลี้ยงในรอบนี้ 8 ราย กลุ่มซื้อลูกไก่จากฟาร์มเครือข่าย โดยเกษตรกร 1 รายในกลุ่มซื้อลูกไก่แรกเกิดจากฟาร์มเครือข่ายมากเองจำนวน 500 ตัว ส่วนเกษตรกรอีก 7 ราย ซื้อลูกไก่กักแล้วอายุ 2 สัปดาห์ 3,850 ตัว รวมทั้งสิ้น 4,350 ตัว กลุ่มผลิตไก่ขุนได้ 4,141 ตัว อัตราการตายร้อยละ 4.80 (ตาย 209 ตัว) น้ำหนักรวม 4,858.30 กิโลกรัม (น้ำหนักเฉลี่ย 1.17 กิโลกรัมต่อตัว) ระยะเวลาการเลี้ยงขุน 70 วัน ราคาจำหน่ายไก่ขุนของกลุ่มเฉลี่ย 77.50 บาทต่อกิโลกรัม กลุ่มมีรายได้จากการจำหน่ายไก่ขุนรวม 373,747.00 บาท (ร้อยละ 98.47) การผลิตไก่ขุนของกลุ่มมีต้นทุนการผลิต 417,699.16 บาท ซึ่งต้นทุนดังกล่าว เป็นต้นทุนเงินสดที่ใช้จ่ายเป็นตัวเงิน 362,033.05 บาท ประกอบด้วย ต้นทุนคงที่ 20,089.44 บาท (ร้อยละ 4.81) โดยมีค่าเสื่อมราคาโรงเรือนเป็นต้นทุนสูงสุด 7,044.44 บาท (ร้อยละ 1.69) สำหรับต้นทุนผันแปร เท่ากับ 397,609.71 บาท (ร้อยละ 95.19) ประกอบด้วย ค่าอาหาร 242,590.00 บาท (ร้อยละ 58.08) ค่าลูกไก่ 108,250.00 บาท (ร้อยละ 25.92) ค่าแรงงานครัวเรือน 38,450.00 บาท (ร้อยละ 9.21)

1.2 รายได้ จากการจำหน่ายไก่ขุนรวม 373,747.00 บาท (ร้อยละ 98.47) และรายได้จากการจำหน่ายผลพลอยได้ (ปุ๋ยมูลไก่) 5,790.00 บาท (ร้อยละ 1.53)

1.3 กำไร (ขาดทุน) จากการผลิตเมื่อหักต้นทุนรวมทางเศรษฐศาสตร์ 417,699.16 บาท พบว่า กลุ่มขาดทุนทั้งสิ้น 38,162.15 บาท หากเปรียบเทียบกับต้นทุนเงินสดซึ่งเป็นต้นทุนที่เกษตรกรใช้จ่ายตามจริง จำนวน 373,747.00 บาท กลุ่มได้กำไรจากการผลิต 11,713.95 บาท กำไรที่ได้รับต่อกิโลกรัม พบว่า กลุ่มมีต้นทุนรวมทางเศรษฐศาสตร์ 85.98 บาทต่อกิโลกรัม ราคาจำหน่ายไก่ขุนของกลุ่มเฉลี่ย 77.50 บาทต่อกิโลกรัม ดังนั้นกลุ่มขาดทุนเท่ากับ 8.48 บาทต่อกิโลกรัม หากเปรียบเทียบกับต้นทุนเงินสด 74.52 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งเป็นต้นทุนที่เกษตรกรใช้จ่ายตามจริง กลุ่มได้กำไรจากการผลิต 2.98 บาทต่อกิโลกรัม

2. รอบการผลิตที่ 2

2.1 ต้นทุน เกษตรกรเริ่มการผลิตเมื่อเดือน เมษายน 2556 เนื่องจากปัญหาการขาดแคลนลูกไก่ของฟาร์มเครือข่าย ทำให้กลุ่มเลื่อนการผลิตไก่ขุนออกไป โครงการเลี้ยงรอบการผลิตที่ 2 มีจำนวน เกษตรกร 9 ราย อยู่ระหว่างดำเนินการ 5 ราย และได้ผลผลิตแล้วมีจำนวน 4 ราย โดยเกษตรกรซื้อลูกไก่แรกเกิดจากฟาร์มเครือข่ายมากเอง จำนวน 500 ตัว จำนวน 1 ราย ส่วนเกษตรกรอีก 3 รายซื้อลูกไก่อายุ 2 สัปดาห์จำนวน 2,050 ตัว รวมปริมาณลูกไก่เข้าเลี้ยงทั้งสิ้น 2,550 ตัว สามารถผลิตไก่ขุนได้ 2,528 ตัว อัตราการตาย ร้อยละ 0.86 (ตาย 22 ตัว) กลุ่มมีผลผลิตไก่ขุนรวม 2,992.06 กิโลกรัม (น้ำหนักเฉลี่ย 1.17 กิโลกรัมต่อตัว) ราคาจำหน่ายไก่ขุน โดยเฉลี่ยของกลุ่มเท่ากับ

78.75 บาทต่อกิโลกรัม การผลิตไถ่ของของกลุ่ม มีต้นทุนการผลิต 223,035.89 บาท ซึ่งต้นทุนดังกล่าวเป็นต้นทุนเงินสดที่ใช้จ่ายเป็นตัวเงิน 183,773.66 บาท ประกอบด้วยต้นทุนคงที่ 16,203.89 บาท (ร้อยละ 7.27) โดยมีค่าเสื่อมราคาโรงเรือนเป็นต้นทุนสูงสุด 5,377.78 บาท (ร้อยละ 2.41) ต้นทุนผันแปรเท่ากับ 206,832.00 บาท (ร้อยละ 92.73) ประกอบด้วย ค่าอาหาร 120,636.00 บาท (ร้อยละ 54.09) ค่าลูกไก่ 58,200.00 บาท (ร้อยละ 26.09) ค่าแรงงานครัวเรือน 25,125.00 บาท (ร้อยละ 11.27)

2.2 รายได้ จากการจำหน่ายไถ่ขุ่นรวม 265,454.80 บาท (ร้อยละ 98.82) และรายได้จากการจำหน่ายผลพลอยได้ (ปุ๋ยมูลไก่) 3,180.00 บาท (ร้อยละ 1.18) รายได้รวมของกลุ่มเมื่อหักต้นทุนรวมทางเศรษฐศาสตร์ จำนวน 223,035.89 บาท

2.3 กำไร กลุ่มเกษตรกร มีกำไร 45,598.91 บาท หากวิเคราะห์ต้นทุนเงินสด (ต้นทุนทางบัญชี) ที่เกษตรกรใช้จ่ายเป็นตัวเงิน จำนวน 265,454.80 บาท กลุ่มมีกำไรจากการผลิตจำนวน 81,681.14 บาท โดยกำไรที่ได้รับต่อกิโลกรัม เกษตรกรมีต้นทุนรวมทางเศรษฐศาสตร์ 74.54 บาทต่อกิโลกรัม ราคาจำหน่ายไถ่ขุ่นของกลุ่ม 78.75 บาทต่อกิโลกรัม ดังนั้นกลุ่มมีกำไรทางเศรษฐศาสตร์เท่ากับ 4.21 บาทต่อกิโลกรัม หากเปรียบเทียบกับต้นทุนเงินสด 61.42 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งเป็นต้นทุนที่เกษตรกรใช้จ่ายเงินสด กลุ่มจึงได้กำไรจากการผลิตในรูปเงินสดเท่ากับ 17.33 บาทต่อกิโลกรัม

3. การสร้างรายได้ และการออมของกลุ่ม กลุ่มได้สร้างเงื่อนไขการออมจากรายได้การจำหน่ายผลผลิตของสมาชิกภายในกลุ่ม ซึ่งสมาชิกทุกรายเป็นสมาชิกของสหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านศรีงาม จำกัด การซื้อปัจจัยการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตจะหักบัญชีเงินฝากของสมาชิก รายได้จากการจำหน่ายจะสนับสนุนให้สมาชิกมีการออม โดยหักร้อยละ 5 ของรายได้ เป็นเงินออมไว้กับสหกรณ์

8.6 กิจกรรมที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบโครงสร้างต้นทุนการผลิต ของผลการดำเนินงานรอบการผลิต 1 และ 2

การแสดงผลเปรียบเทียบของผลต้นทุนคงที่ และต้นทุนผันแปร รอบการผลิตที่ 1 และ 2 ซึ่งรายผลการเปรียบเทียบดังภาพที่ 10 และ 11

1) รอบการผลิตที่ 1

ต้นทุนคงที่ (ร้อยละ 4.81) แบ่งออกเป็น ค่าเสื่อมราคาโรงเรือน (ร้อยละ 1.69) ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือ (ร้อยละ 1.01) ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์ในการเลี้ยง (ร้อยละ 0.86) ค่าใช้จ่าย

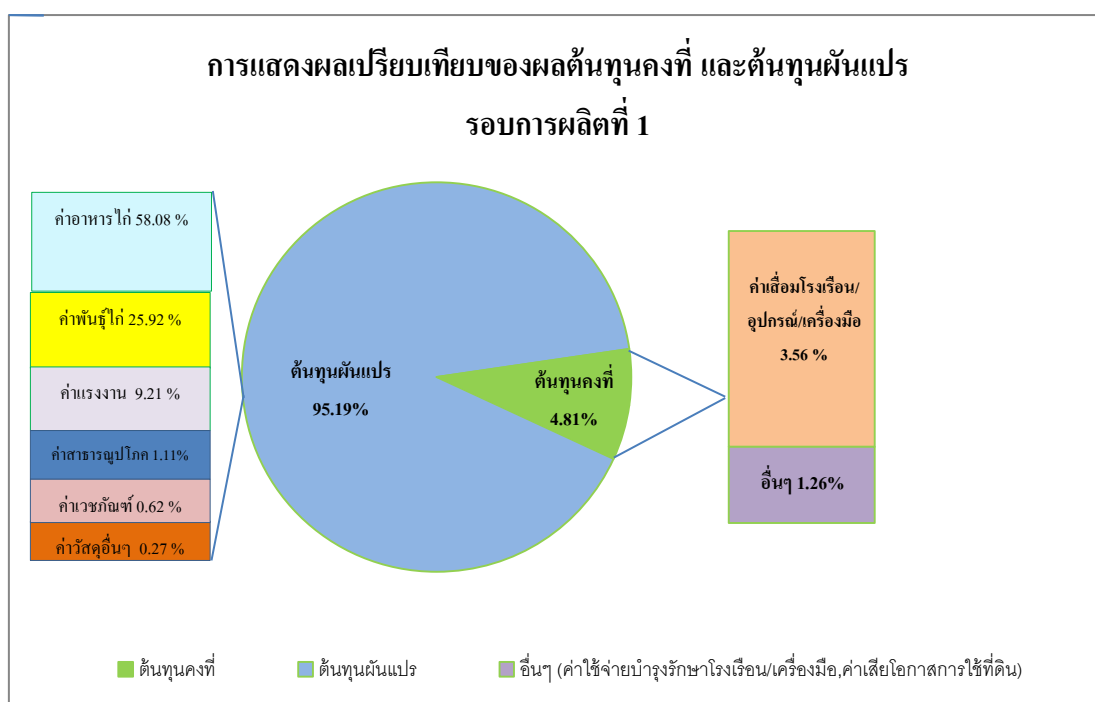
บำรุงรักษาโรงเรือน รวมทั้งเครื่องมือในการเลี้ยง (ร้อยละ 0.69) และค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดิน (ร้อยละ 0.57)

ต้นทุนผันแปร (ร้อยละ 95.19) แบ่งออกเป็น ค่าลูกไก่ (ร้อยละ 25.92) ค่าอาหารไก่ (ร้อยละ 58.08) ค่าสาธารณูปโภค (ร้อยละ 1.11) ค่าแรงงานครัวเรือน (ร้อยละ 9.21) ค่าเวชภัณฑ์ (ร้อยละ 0.62) และค่าวัสดุอื่นๆ (ร้อยละ 0.27)

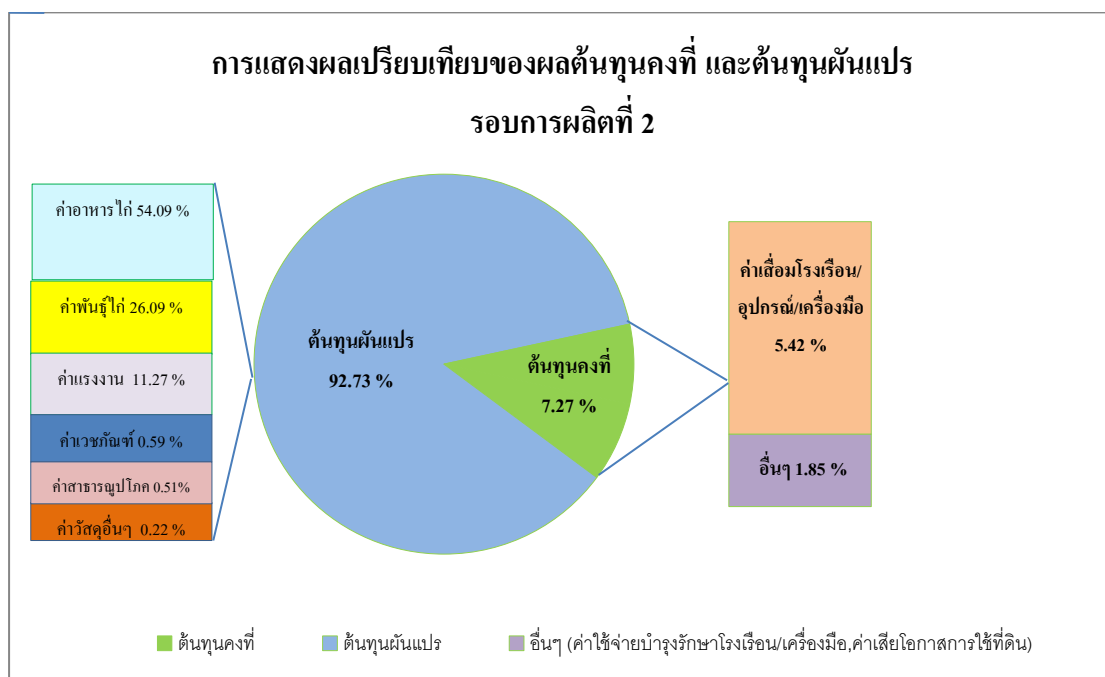
2) รอบการผลิตที่ 2

ต้นทุนคงที่ (ร้อยละ 7.27) แบ่งออกเป็น ค่าเสื่อมราคาโรงเรือน (ร้อยละ 2.41) ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือ (ร้อยละ 1.75) ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์ในการเลี้ยง (ร้อยละ 1.26) ค่าใช้จ่ายบำรุงรักษาโรงเรือน รวมทั้งเครื่องมือในการเลี้ยง (ร้อยละ 0.93) และค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดิน (ร้อยละ 0.92)

ต้นทุนผันแปร (ร้อยละ 92.73) แบ่งออกเป็น ค่าลูกไก่ (ร้อยละ 26.09) ค่าอาหารไก่ (ร้อยละ 54.09) ค่าสาธารณูปโภค (ร้อยละ 0.51) ค่าแรงงานครัวเรือน (ร้อยละ 11.27) ค่าเวชภัณฑ์ (ร้อยละ 0.59) และค่าวัสดุอื่นๆ (ร้อยละ 0.22)

ภาพที่ 8 การแสดงผลเปรียบเทียบของผลต้นทุนคงที่ และต้นทุนผันแปร รอบการผลิตที่ 1

ภาพที่ 9 การแสดงผลเปรียบเทียบของผลต้นทุนคงที่ และต้นทุนผันแปร รอบการผลิตที่ 2

8.7 กิจกรรมที่ 7 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การแปรรูปไก่ประดู่หางดำ

การจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การแปรรูปไก่ประดู่หางดำ ให้แก่กลุ่มแม่บ้านในชุมชน และ
 องค์กรการบริโภคอาหารปลอดภัย ณ โรงอาหารในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ (@MJU) มีผู้เข้าร่วม
 ฝึกอบรม จำนวน 57 คน ประกอบด้วย คณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยแม่โจ้ กลุ่มแม่บ้านตำบลแม่แฝก
 อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ และนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2556 (ภาคผนวก ค)

การเปิดศูนย์อาหารใหม่ @MJU คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ร่วมกับกลุ่ม
 เกษตรกรในโครงการพัฒนาอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ ตำบลแม่แฝก เพื่อให้องค์ความรู้ใน
 การแปรรูปไก่ประดู่หางดำ ให้แก่กลุ่มแม่บ้าน ซึ่งไก่ประดู่หางดำเป็นอาหารที่ปลอดภัย เป็นความ
 มั่นคงทางด้านอาหารให้แก่ชุมชน นอกจากนี้โครงการยังมีส่วนในการรณรงค์ให้นักศึกษาได้
 ตระหนักถึงการบริโภคอาหารปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ในวิถีชีวิตพื้นบ้าน รวมทั้งสนับสนุนให้โรง
 อาหาร ในสถาบันการศึกษา เป็นสถานที่ที่จัดจำหน่ายอาหารที่มีคุณภาพ ปลอดภัยเป็นแบบอย่างที่ดี
 ให้เป็นรูปแบบการบริหารจัดการที่ดีแก่ศูนย์อาหารอื่นๆ ทั้งภายในสถาบัน และหน่วยงานภายนอก
 ต่อไป

ภาพที่ 10 นายชิม โอน ปัญญา ตัวแทนกลุ่มเกษตรกร ต.แม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ มอบผลิตภัณฑ์ไส้อั่วไก่นิลล้านนา แก่อธิการบดี มหาวิทยาลัยแม่โจ้

กลุ่มแม่บ้าน และตัวแทนนักเรียนร่วมกับโครงการ ได้จัดทำโครงการฝึกอบรมครั้งนี้มีเป้าหมายสำคัญอีกประการหนึ่ง ในการก้าวสู่การพัฒนาการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์และพัฒนาชุมชนให้ตระหนักถึงคุณค่าในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ร่วมพัฒนาและให้คุณค่ากับการพัฒนาชุมชนให้ก้าวไปสู่การเกษตรปลอดภัย เพื่อความมั่นคงทางด้านอาหาร การพัฒนาคุณภาพชีวิต และสังคมอย่างเป็นรูปธรรม ภายในงาน กลุ่มแม่บ้านตำบลแม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ ได้เข้าร่วมกิจกรรมฝึกการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไก่พื้นเมืองเป็นอาหารที่ปลอดภัย เมนูที่ชื่อว่า ไส้อั่วไก่นิลล้านนา ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมเครื่องปรุงส่วนผสม (เนื้อไก่ประดู่หางดำบด พริกแห้ง กระเทียม หอมแดง ตะไคร้ ข่า ขมิ้น ผิวมะกรูด กะปิ น้ำปลา เกลือ น้ำตาลทราย และไส้สำหรับยัด) ซึ่งส่วนผสมทั้งหมด ล้วนแต่เป็นวัสดุที่หาได้ง่ายในพื้นที่ และเป็นส่วนผสมของพืชสมุนไพรที่เหมาะสมสำหรับผู้บริโภคที่รักสุขภาพ อีกทั้งเป็นเมนูอาหารที่สะท้อนวัฒนธรรมการบริโภคของชุมชนภาคเหนือ

ภาพที่ 11 การเตรียมส่วนผสม เครื่องแกง และเครื่องปรุงใส่อั่วไก่นิลล้านนา

ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมเครื่องแกงก่อนการผสมเนื้อไก่บด โดยนำส่วนผสมแต่ละอย่าง มาบดให้ละเอียด แล้วนำมาบดอีกครั้งรวมกัน และนำส่วนผสมมาคลุกเคล้าให้เข้ากัน เดิมตะไคร้ เครื่องปรุงที่เตรียมไว้ และนำไปตำให้ละเอียด เพื่อเป็นเครื่องแกง การเตรียมเครื่องแกงนั้น เป็นเคล็ดลับอีกประการที่กลุ่มแม่บ้านจะต้องหาสูตรเครื่องแกง ที่จะสร้างความอร่อย ที่แตกต่างของผลิตภัณฑ์ใส่อั่วทั่วไป เพื่อสร้างความพึงพอใจแก่ผู้บริโภค ในรสชาติ อันเกิดจากคุณภาพเนื้อที่อร่อย มีคุณค่า (ไขมันต่ำ) และมีสูตรที่ดี เป็นวิถีชีวิต และวัฒนธรรมการบริโภคของชาวเหนือ

ภาพที่ 12 ขั้นตอนการปรุง การทำใส่อั่วไก่นิลล้านนา ให้กลุ่มแม่บ้านตำบลแม่แฝก

ขั้นตอนที่ 3 นำเครื่องแกงที่ได้ ผสมกับเนื้อไก่ประคูด่างคั่วบด ที่เตรียมไว้ ใส่ใบมะกรูด ตะไคร้ คลุกเคล้าให้เข้ากัน จะได้เป็นเนื้อไก่ที่ผสมเครื่องแกง ก่อนจะมาขุดในไส้เทียม

ภาพที่ 13 ขั้นตอนการคลุกเคล้าส่วนผสมเครื่องแกง และเนื้อไก่ประคูด่างคั่วบด

ขั้นตอนที่ 4 การเตรียมไส้เทียม นำไส้แห้ง หรือไส้เทียมที่ซื้อสำเร็จมาทำการแช่น้ำ เพื่อลดความเค็ม (ไส้เทียม จะถูกรักษาในเกลือป่น จึงมีรสเค็มจัด) คลี่ไส้ที่แช่น้ำไว้ 3-4 ชั่วโมง ออกจากกัน ให้ได้เป็นเส้น และพักไว้ เพื่อให้ง่ายสำหรับการขุด นำไส้ที่เตรียมไว้ ขุดเข้ากับปากกระบอกรีดเครื่องขุดไส้ยาว หลังจากนั้นตักเนื้อไก่บดที่ผสมเครื่องแกง ใส่กระบอกรีดเครื่องขุดไส้ยาว ในขนาดต่างๆ ที่ต้องการ

ภาพที่ 14 ขั้นตอนการเตรียมไส้ สำหรับขุดไส้ยาวไก่ชนิดล้านนา (การอัดแท่ง)

ขั้นตอนที่ 5 เทคนิคในการบรรจุแท่งไส้อั่ว ค่อยๆ หมุนแกนเครื่อง ให้เนื้อในกระบอกค่อยๆ ไหลออกมาอยู่ในไส้ โดยใช้มือประคองไส้ไว้ ให้ได้ขนาดพอเหมาะ ตัดปลายไส้หางเล็กน้อย สำหรับมัดปลายไส้อั่ว ไส้อั่วไม่ควรจะอัดจนแน่นเกินไป การทำสุก อาจจะทำให้ไส้แตกไม่สวยงาม

ภาพที่ 15 การสาธิตการอัดไส้อั่ว โดยเครื่องอัดไส้อั่ว แบบมือหมุน และให้เกษตรกรฝึกปฏิบัติจริง

ขั้นตอนที่ 6 การทำบรรจุภัณฑ์ นำไส้อั่วที่ได้ ชั่งน้ำหนักเพื่อให้ได้น้ำหนักที่ได้มาตรฐาน หลังจากนั้นนำไส้อั่วมาบรรจุลงในถุงผลิตภัณฑ์ ซึ่งหากจะทำการแช่แข็ง ผลิตภัณฑ์ควรบรรจุในถุงพลาสติกแบบแวกคัม เพื่ออายุการเก็บรักษา และคุณภาพของผลิตภัณฑ์ จะรักษาได้นาน (ประมาณ 1 ปี) นำไส้อั่วที่บรรจุลงถุง หรือบรรจุภัณฑ์เรียบร้อยแล้ว ชั่งน้ำหนักอีกครั้ง ก่อนการปิดผนึกแบบสุญญากาศ

ภาพที่ 16 ผลิตภัณฑ์ไส้อั่วไก่นิลล้านนาที่ได้ นำไปบรรจุใส่ถุงแวกคัม และปิดผนึกด้วยระบบสุญญากาศ และตราผลิตภัณฑ์ (Brand) เพื่อสร้างการตลาดให้แก่กลุ่มแม่บ้านของโครงการ

9.สรุปผลการดำเนินงาน

จากผลการดำเนินงานโครงการ “การพัฒนาระบบการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำอย่างยั่งยืนสำหรับเกษตรกรรายย่อยในพื้นที่ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่” มีเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ สามารถสรุปผลการดำเนินงานได้ดังต่อไปนี้

1) สามารถพัฒนา และสร้างอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ แก่สมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ จำนวน 10 ราย มีเกษตรกรร่วมโครงการที่เลี้ยงไก่ เป็นอาชีพหลักมีจำนวน 2 ราย เกษตรกรที่เหลือเลี้ยงไก่เป็นอาชีพเสริม จำนวน 8 ราย และเกษตรกรสามารถดำเนินตามเป้าหมายการผลิตที่ตั้งไว้

2) เกษตรกรสามารถผลิต และสร้างรายได้ จากไก่ขุน 3 รุ่น ในการประมวลผลข้อมูลรวบรวมจากการผลิต ในรอบการผลิตที่ 1 และ 2 สรุปได้ดังนี้ มีลูกไก่เข้าโรงเรือน จำนวน 7,800 ตัว ซึ่งมีต้นทุนคงที่ 36,293.33 บาท (ร้อยละ 5.66 ของต้นทุนรวม) ต้นทุนผันแปร 604,441.71 บาท (ร้อยละ 94.34) ต้นทุนอาหาร (ร้อยละ 56.69) ค่าลูกไก่ (ร้อยละ 25.98) และค่าแรงงาน (ร้อยละ 9.92) ต้นทุนเงินสด คิดเป็นร้อยละ 85.18 ของต้นทุนรวม ต้นทุนการผลิตไก่ขุนเฉลี่ย 81.62 บาท/กิโลกรัม (คิดเป็นต้นทุนเงินสด 69.53 บาท/กิโลกรัม ซึ่งเกษตรกรอยู่บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แหล่งทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นแหล่งอาหารขยายลดต้นทุนอาหารสำเร็จรูปเพื่อการสร้างอาชีพแก่เกษตรกรอย่างยั่งยืน จึงทำให้เกิดกำไรจากการดำเนินการจากการจำหน่ายไก่ขุนเฉลี่ย ราคา กิโลกรัมละ 78.13 บาท และกำไรจากการจำหน่ายไก่ขุน 8.60 บาท/กิโลกรัม สำหรับการผลิตไก่ขุนรุ่นที่ 3 กำลังอยู่ในช่วงการดำเนินการ (คาดว่าจะแล้วเสร็จ ภายในเดือนสิงหาคม 2556)

3) กลุ่มเกษตรกรได้รับองค์ความรู้ ในการใช้พืชอาหาร/ทรัพยากรในพื้นที่ในการลดต้นทุนอาหารสำเร็จรูป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้หญ้าโปรตีนสูง (เนเปียร์ปากช่อง 1) เกษตรกรทุกรายได้ปลูกหญ้า/ทำแปลงหญ้าเพื่อการเลี้ยงไก่ ที่นอกจากจะลดต้นทุนการผลิต ยังช่วยเพิ่มคุณภาพไก่ขุน (จากการจิกตีกันของไก่ ซึ่งเกิดจากความเครียด ในการเลี้ยงขังในโรงเรือน)

4) โครงการได้รูปแบบ (model) การสร้างอาชีพจากการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ อันประกอบด้วย

4.1 รูปแบบการเลี้ยงไก่ขุน เพื่อเป็นอาชีพหลัก และอาชีพเสริม ที่เกษตรกรจะต้องมีความเข้มแข็ง และองค์ความรู้สำคัญในการผลิต ประกอบด้วย ความรู้ในการจัดการฟาร์ม (เริ่มตั้งแต่การกกลูกไก่ การทำวัคซีนตามโปรแกรม การจัดการด้านอาหาร น้ำ และเวชภัณฑ์อื่นๆ การจัดการสุขภาพ และความปลอดภัยอาหารเพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภค) การรวมกลุ่มเพื่อการจัดการด้านการตลาด ที่สอดคล้องกับแผนการผลิต ที่จะลดปัญหาไก่ขาดตลาด และล้มตลาต สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในตลาดชุมชน/ท้องถิ่น

4.2 รูปแบบการสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยการบูรณาการองค์ความรู้ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ เพื่อการตลาด โดยกลุ่มแม่บ้านในชุมชน ทั้งนี้การจำหน่ายไก่มีชีวิต ให้แก่ผู้ประกอบการ จะมีส่วน เหลื่อมของราคา และต้นทุนการผลิตต่ำ (2-3 บาทต่อกิโลกรัม) ต่ำกว่าเป้าหมายที่กลุ่มวางแผนไว้ ประกอบกับการพึ่งพาตลาดไก่มีชีวิต อาจทำให้กลุ่มประสบปัญหาไก่ล้มตลาดในอนาคต การสร้าง องค์ความรู้ในการแปรรูปให้แก่กลุ่มแม่บ้าน จะเป็นแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่ม และสร้างรายได้ เสริมแก่ชุมชน และพัฒนาการตลาดในอนาคตให้แก่โครงการ

5) โครงการยังเปิดโอกาสการเป็นห้องเรียนเชิงปฏิบัติการให้นักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ในการเรียนรู้ การทำบัญชี ฟาร์ม บัญชีต้นทุน และการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตเกษตร ตลอดจนการเรียนรู้อื่นๆ ใน การปฏิบัติงานร่วมกับเกษตรกร และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อันเป็นประสบการณ์จริงที่มีโอกาสได้ ในห้องเรียน ทำให้เกิดการทํางานระหว่างสถาบันการศึกษา และชุมชนในเชิงบูรณาการอย่างเป็น รูปธรรม

บรรณานุกรม

กรมปศุสัตว์ .2553. นโยบายการอนุรักษ์ และพัฒนาอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมือง. [ระบบออนไลน์].

แหล่งที่มา : <http://www.dld.go.th/info/organization/policy2553.php> (พฤษภาคม 2555).

กลุ่มวิจัยและพัฒนาสัตว์ปีก กองบำรุงพันธุ์สัตว์ กรมปศุสัตว์. ม.ป.ป. “การพัฒนาปศุสัตว์พันธุ์

สัตว์ปีก”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.dld.go.th/breeding/poultry/images/stories/total/nativechicken.pdf> (พฤษภาคม 2555).

รศ.ดร.พีรเดช ทองอำไพ.การพัฒนาแหล่งพันธุกรรมของไก่พื้นเมืองประดู่หางดำ.พื้นเมือง. [ระบบ

ออนไลน์]. แหล่งที่มา : พื้นเมือง. [ระบบออนไลน์]. : <http://news.enterfarm.com/html>

(พฤษภาคม 2555).

ภาคผนวก ก
รายงานการประชุมโครงการ

รายงานการประชุม ครั้งที่ 1/2555

วันที่ 11 กันยายน 2555

โครงการ “การพัฒนาระบบการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่อย่างยั่งยืน สำหรับเกษตรกรรายย่อย
ในพื้นที่ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จ.เชียงใหม่”
ณ สำนักงานสหกรณ์เครดิตยูเนียน บ้านศรีงามพัฒนา จำกัด

รายชื่อผู้ประชุม

1. ผศ.ดร.กชพร	ศิริ โภคากิจ	หัวหน้าโครงการ
2. นายบุญเลิศ	สินธุ์มัต	ประธาน
3. นายชิมโอน	ปัญญา	กรรมการที่ปรึกษา
4. นายนิธิโรจน์	ธรรมสรณ์รัชตะ	เลขานุการ
5. นางรุ่งเพชร	ตะพันธ์	เหรัญญิก
6. นางอาธิยา	อย่างอื่น	ประชาสัมพันธ์
7. นางกรองเงิน	ดิง	สมาชิก
8. นางแสงหล้า	บัวลอย	สมาชิก
9. นางฐิภาพรรณ	สุขคำ	สมาชิก
10. นายพร	แก้วนาง	สมาชิก
11. นางสลิด	อินทอง	สมาชิก
12. นายดวงคำ	กอนแสง	สมาชิก
13. นายสุรัตน์	บุญตอม	สมาชิก
14. นางประภา	ตวย	สมาชิก
15. นางจินตนา	สุรียา	สมาชิก
16. นางสุคใจ	ชมชื่น	สมาชิก
17. นางศิริพรรณ	ตวย	สมาชิก
18. นายสว่าง	บุญตอม	สมาชิก
19. นางวันเพ็ญ	พิมพ์สาร	สมาชิก

เจ้าหน้าที่ ของปศุสัตว์อำเภอสันทราย

20. นายวินัย	ขาวมร	พนักงานตรวจโรคสัตว์ปศุสัตว์อำเภอสันทราย
--------------	-------	---

สำนักประสานงานชุดโครงการ “ระบบการสร้างอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำอย่างยั่งยืน”

21.รศ.ดร.ศิริพร	กิตติการกุล	ผู้ประสานงานชุดโครงการ
22.นางสาวสุขขสิทธิ์	พิสิษฐ์ส์ชญา	นักวิจัย
23.นายบัณฑิต	กิตติการกุล	ผู้ช่วยนักวิจัย
24.นางสาวศศิมา	ปานพรหม	ผู้ช่วยนักวิจัย

เริ่มประชุมเวลา 09.30 น.

นายบุญเลิศ สิ้นชุมัค เป็นประธานในที่ประชุม ได้ดำเนินการประชุม ตามระเบียบวาระดังต่อไปนี้

วาระที่ 1 เรื่องแจ้งให้ทราบ

วันนี้เป็นการประชุมกลุ่ม ครั้งแรก ขอต้อนรับเจ้าหน้าที่ ของปศุสัตว์อำเภอสันทราย กรรมการและสมาชิกกลุ่ม ที่มาร่วมประชุม

วาระที่ 2 เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อำเภอสันทราย ให้การศึกษา

นายวินัย ขวามร พนักงานตรวจโรคสัตว์ ให้การศึกษาแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ ว่าการเตรียมตัวผู้เลี้ยงไก่ เรื่อง โรงเรือน สถานที่ เหมาะสมหรือไม่ เมื่อรับไก่มาเลี้ยง จะดูแลอย่างไร ทำวัคซีนอะไรบ้าง และอายุเท่าใด เพื่อสมาชิกจะได้ปฏิบัติได้ถูกต้อง และถูกวิธี

มติที่ประชุมรับทราบ

วาระที่ 3 การวางแผนการเลี้ยงไก่ ในรอบการผลิตที่ 3 จะมีเกษตรกรทำการผลิต จำนวน 5 ราย มี

กำหนดการนำลูกไก่เข้าโรงเรือน ดังต่อไปนี้

เดือน กันยายน 2555 มี 2 ราย

- 1.นายนิธิโรจน์ ธรรมสรณ์รัชตะ
- 2.นายพร แก้วนาง

เดือน ตุลาคม 2555 มี 1 ราย

- 1.นางแสงหล้า บัวลอย

เดือนพฤศจิกายน 2555 มี 2 ราย

- 1.นายบุญเลิศ สิ้นชุมัค
- 2.นางศิริพรรณ ดวย

ส่วนรายอื่นๆ ก็ทยอยเอาไก่ประดู่หางดำลงฟาร์มเรื่อยๆ กลุ่มจะเป็นผู้จะจัดการวางการลง ลูกไก่ให้ กลุ่มได้กำหนดไว้ให้รายละเอียดไม่เกิน 500 ตัว ค่าอาหารไก่ กลุ่มสนับสนุน 70 เปอร์เซ็นต์ และค่าอุปกรณ์บางส่วนรายละเอียดไม่เกิน 500 บาท

มติที่ประชุม รับทราบ

วาระที่ 4 เรื่องนำเสนอ

4.1 นายชิม โอน ปัญญา ที่ปรึกษานำเสนอ ขออนุมัติ ซื้อเครื่องกกลูกไก่ หัวแก๊ส 2 ชุดๆละ 4,500 บาท รวมเป็นเงิน 9,000 บาท และขออนุมัติ ซื้อเครื่องตัดปากไก่ จำนวน 1 เครื่อง จำนวนเงิน 5,000 บาท รวม 2 รายการ เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 14,000 บาท (หนึ่งหมื่นสี่พันบาทถ้วน) เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มได้ใช้ร่วมกัน

มติที่ประชุม อนุมัติซื้อ เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 14,000 บาท ตามที่นำเสนอ

4.2 เรื่องค่าใช้จ่ายในการบริหารงานของคณะกรรมการ

4.2.1 ค่าโทรศัพท์ ประชาน และกรรมการที่ปรึกษา ใช้ได้ไม่เกินเดือนละ 300 บาท (สามร้อยบาทถ้วน) กรรมการอื่นๆ ใช้ได้เดือนละไม่เกิน 100 บาท (หนึ่งร้อยบาทถ้วน)

4.2.2 ค่าพาหนะ ไปตามที่มีโครงการดำเนินการ และตามที่ประชุมอนุมัติ จ่ายได้ครั้งละไม่เกิน 500 บาท (ห้าร้อยบาทถ้วน)

4.2.3 ค่าเบี้ยประชุม ครั้งละไม่เกิน 200 บาท

4.3 การทำสัญญา

การทำหนังสือสัญญาการยืมเงินกองทุน กลุ่มจะต้องทำหนังสือสัญญาให้ผู้กู้เงินกลุ่มฯ ประชาน และற்றுญิก เป็นผู้ยืม มีสมาชิกกลุ่มเป็นพยาน 2 คน

4.4 ประชานนำเสนอต่อที่ประชุม คือ ทางกลุ่มฯ ขอเชิญ นางอำไพ ปัญญา ผู้จัดการสหกรณ์ เป็นผู้ร่วมงาน เพื่อช่วยดูแลการจัดการวาง การส่งลูกไก่ อาหารไก่ และการใช้จ่ายต่างๆ

มติที่ประชุม อนุมัติ

วาระที่ 5 ประชานกล่าวขอขอบคุณผู้มาร่วมประชุมทุกท่าน

นายนิธิโรจน์ ธรรมสรณ์รัชตะ ผู้บันทึก/พิมพ์

นายชิม โอน ปัญญา

ผู้ตรวจ

รายงานการประชุม ครั้งที่ 2/2556

วันที่ 18 พฤษภาคม 2556

ณ ห้องประชุมสำนักงานสหกรณ์เครดิตยูเนียน บ้านศรีงามพัฒนา จำกัด

รายชื่อผู้ประชุม

1. ผศ.ดร.กชพร	ศิริ โภคากิจ	หัวหน้าโครงการ
2. นายบุญเลิศ	สินธุ์มัต	ประธานกลุ่มเกษตรกร
3. นายนิธิโรจน์	ธรรมสรณ์รัชตะ	เลขานุการ
4. นางรุ่งเพชร	ตะพันธ์	เหรัญญิก
5. นายพิทักษ์	มงคลสวัสดิ์	สมาชิก
6. นายชากริต	ปัญญา	สมาชิก
7. นายวีรพงษ์	สถานสถิต	สมาชิก
8. นางสริต	อินทร์ทอง	สมาชิก
9. นางประภา	ตวย	สมาชิก
10. นายчим โอน	ปัญญา	ที่ปรึกษาโครงการ

สำนักประสานงานชุดโครงการ “ระบบการสร้างอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำอย่างยั่งยืน”

1. รศ.ดร.ศิริพร	กิตติการกุล	ผู้ประสานงานชุดโครงการ
2. นางสาวสุขสถิตพี	พิสิษฐ์สัจญา	นักวิจัย
3. นายบัณฑิต	กิตติการกุล	ผู้ช่วยนักวิจัย
4. นางสาวศศิมา	ปานพรหม	ผู้ช่วยนักวิจัย

ผู้ไม่มาประชุม

1. นายพร	แก้วนาง	สมาชิก
2. นายไผยะ	สุริยา	สมาชิก
3. นางแสงหล้า	บัวลอย	สมาชิก
4. นางศรีพรรณ	ตวย	สมาชิก

เริ่มประชุมเวลา 9.30 น.

นายบุญเลิศ สินธุ์มัต ประธานกลุ่มฯ ได้กล่าวต้อนรับและกล่าวเปิด และได้ดำเนินการประชุมตามวาระของการประชุม ดังนี้

วาระที่ 1 เรื่องแจ้งให้ทราบ

1.1 นายนิธิโรจน์ ธรรมสรณ์รัชตะ เลขานุการ ได้รายงานถึงงบประมาณของโครงการที่รับการสนับสนุนจำนวน 230,600 บาท (ณ วันที่ 4 กันยายน 2555) เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนให้กลุ่มซึ่งที่ผ่านมาเกษตรกรบางรายใช้งบส่วนตัวร่วมทุนด้วย ขณะนี้มียอดเงินคงเหลือของโครงการ (ณ วันที่ 18 พฤษภาคม 2556) จำนวน 193,250 บาท

1.2 หลักการให้ทุนหมุนเวียน

- เสนอรายชื่อให้คณะกรรมการโดยมีการลงชื่อเพื่อจัดทำแผนการนำลูกไก่เข้าเลี้ยง
- วางแผนร่วมกันทางการตลาดให้สอดคล้องกับการผลิต
- ต้องอนุมัติงบประมาณของโครงการผ่านกลุ่ม

1.3 การผลิตของสมาชิกตามแผน จำนวน 2 รอบ แต่มีบางรายผลิตได้ 3 รอบ รายชื่อเกษตรกรตามสัญญาที่เลี้ยงจำนวน 3 รุ่น จำนวน 3 ราย ได้แก่ 1) นายนิธิโรจน์ ธรรมสรณ์รัชตะ 2) นายพิทักษ์ มงคลสวัสดิ์ 3) นายวีระพงษ์ สถานสถิต

วาระที่ 2 ผลการดำเนินการของกลุ่มในรอบ 10 เดือน

2.1 กลุ่มมีการผลิตไก่ขุน 2 รอบ ดังนี้

รอบที่ 1 สมาชิกจำนวน 5 ราย เลี้ยงไก่ขุนรวม 2,350 ตัว ประกอบด้วย

1. นายนิธิโรจน์ ธรรมสรณ์รัชตะ
2. นายไพยะ สุริยา
3. นายพิทักษ์ มงคลสวัสดิ์
4. นางแสงหล้า บัวลอย
5. นายพร แก้วนาง

รอบที่ 2 สมาชิกจำนวน 3 ราย ผลิตไก่ขุนรวม 1,550 ตัว ประกอบด้วย

1. นายนิธิโรจน์ ธรรมสรณ์รัชตะ
2. นาย วีระพงษ์ สถานสถิต
3. นายพิทักษ์ มงคลสวัสดิ์

ทั้งนี้ยังมีสมาชิกบางรายที่ไม่ได้ใช้ทุนหมุนเวียนของกลุ่มในการผลิต และจะขอใช้ทุนหมุนเวียนในการผลิตรอบถัดไปของโครงการ

วาระที่ 3 รับทราบปัญหาของสมาชิกแต่ละรายในการผลิตทั้ง 2 รอบที่ผ่านมา และแนวทางการแก้ไข ปัญหา เพื่อรายงานผลในรายงานก้าวหน้าแก่ สกว.

3.1 ผลการดำเนินการโครงการในปี 55 จากสมาชิกกลุ่มจำนวน 11 ราย มีการเลี้ยงไก่ใน รุ่นที่ 1 จำนวน 5 ราย เนื่องจากปัญหา และอุปสรรค ดังต่อไปนี้

1) ปัญหาผลผลิตไก่ล้มตลาค ในเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2555
 2) เกษตรกรประสบปัญหาไม่สามารถหาลูกไก่มาเลี้ยงได้เนื่องจากภาวะลูกไก่ขาด ตลาคในเดือน กุมภาพันธ์-มีนาคม 56

3) เกษตรกรบางรายพื้นที่เลี้ยงมีปัญหาขาดแคลนน้ำช่วงฤดูแล้ง

3.2 ปัญหาของเกษตรกรทุกรายที่เข้าร่วมประชุม มีดังนี้

-นางสริต อินทร์ทอง ประสบปัญหาขาดทุนจากการเลี้ยง 2 รอบการผลิต (เลี้ยงไก่ 4 โรงเรือน รวม 2,200-2,400 ตัว) เนื่องจากปัญหาไก่ล้มตลาคในช่วงปลายปี และไก่ติดโรค

-นางประภา ดวย เป็นเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมโครงการ ซึ่งเคยเลี้ยงไก่แต่ประสบปัญหา ไก่จิกกัน เป็นโรคตายจำนวนมาก และขาดทุนจากปัญหาไก่ล้มตลาคช่วงปลายปี

-นายชาคริต ปัญญา จะเริ่มเลี้ยงในรุ่นถัดไป โดยใช้โรงเรือนของเพชรรัตน์ฟาร์ม เลี้ยง จำนวน 500 ตัว

-นายพิทักษ์ มงคลสวัสดิ์ เลี้ยงไก่ไปแล้ว 3 รุ่นๆ ละ 550 ตัว

-นายวิระพงษ์ สदानสถิต เลี้ยงไก่โดยใช้ทุนของตนเองแต่ใช้ทุนอาหารของโครงการ ตอนนี้ซื้อลูกไก่มากเอง (จำนวน 500 ตัว)

จากข้อเสนอโครงการที่กำหนดไว้ว่าเกษตรกรจะมีการเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ไก่ประคูลู่ทางดำแบบ เลี้ยงธรรมชาติร่วมกับการเลี้ยงไก่ขุน เกษตรกรกลุ่มนี้มีจำนวน 3 ราย ประกอบด้วย 1) นางแสงหล้า บัวลอย 2) นายเกียรติ นิลวาณิช และ 3) นางศรีพรรณ ดวย ซึ่งยังไม่สามารถดำเนินการได้ จากการ ประเมินความพร้อมของเกษตรกรทั้ง 11 ราย เห็นควรปรับเกษตรกรทั้ง 3 ราย ที่คาดว่าจะเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ ให้เลี้ยงไก่ขุนลูกผสมแทนทั้งหมด

วาระที่ 4 วางแผนเรื่องการคืนทุน เมื่อสิ้นสุดโครงการ

4.1 โครงการได้รับการสนับสนุนเงินทุนจาก สกว. จำนวน 230,600 บาท ปัจจุบัน มีเงินทูน คงเหลือ 193,250 บาท โดยใช้เงินทุนจาก สกว. ไป 36,350 บาท เป็นค่าตอบแทนประธานกลุ่ม และ ที่ปรึกษาโครงการ สำหรับการวางแผนจะใช้เงินทุนเพื่อการผลิตไก่ขุนรุ่นถัดไป มีดังนี้

ตาราง จำนวนการเลี้ยงไก่ขุนของเกษตรกรแต่ละรายในรอบการผลิตที่ 3

ลำดับ	รายชื่อ	จำนวนเลี้ยง (ตัว)	หมายเหตุ
1	นายนิธิโรจน์ ธรรมสรณ์รัชตะ	500	1. งบประมาณคงเหลือ 193,250 บาท 2. เฉลี่ย รายละ 24,156 บาท
2	นายวีระพงษ์ สถานสถิตย์	500	
3	นายพิทักษ์ มงคลสวัสดิ์	550	
4	นายพร แก้วนาง	500	
5	นายบุญเลิศ สิ้นรัมย์	500	
6.	นายบุญชู สถานสถิตย์	500	
7	นางสรวิศ อินทร์ทอง	500	
8	นางประภา ทวย	500	
	รวม	4,050	

4.2 เงื่อนไขการใช้ทุนหมุนเวียน ในการผลิตรอบที่ 3 มีดังนี้

-ค่าลูกไก่ใช้ขบ สกว. เป็นทุนสนับสนุน ราคาตัวละ 18 บาท

-ค่าอาหารใช้ขบ สกว. เป็นทุนสนับสนุนร้อยละ 50

-แผนการผลิตไก่ขุนในรอบการผลิตนี้ เริ่มนำไก่เข้าให้เกษตรกร ในวันที่ 20 พ.ค. 56 โดยให้เกษตรกรแต่ละรายนำไก่เข้าเลี้ยงตามที่คณะกรรมการได้เรียงลำดับไว้แล้ว เพื่อให้มีผลผลิตออกมาอย่างต่อเนื่อง

4.3 เมื่อสิ้นโครงการจะต้องคืนทุนในส่วนค่าลูกไก่ และค่าอาหารในหมวดค่าวัสดุ จำนวน 164,000 บาท (ตามสัญญาระบุ) หากมีเงินทุนเหลือจากการส่งคืน จะจัดสรรเป็นทุนสำรองโครงการ เพื่อเป็นทุนร่วมในโครงการปีถัดไป และแสดงในรายงานการเงินในรายงานฉบับสมบูรณ์ต่อไป

4.4 ผศ.ดร.กชพร ศิริโกคากิจ หัวหน้าโครงการ ขอให้สมาชิกทุกคนต้องจดบันทึกบัญชีฟาร์ม ด้านต้นทุน-ผลตอบแทนการเลี้ยงไก่เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ

วาระที่ 5 ข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนในบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

5.1 ขออนุมัติซื้ออุปกรณ์ของกลุ่ม 2 รายการ เป็นเงิน 13,000 บาท ประกอบด้วย

1) เครื่องกกหัวแก๊ส 2,600 บาท/ชุด

ก๊าซ 1,350 บาท/ชุด

รวม 3,950 * 2 ชุด เป็นเงินประมาณ 8,000 บาท

2) เครื่องตัดปากไก่ 5,000 บาท โครงการอนุมัติให้ใช้เงินซื้อ และสมาชิกยืมใช้เวียนกัน โดยมีการบันทึกการยืมและสงคืนของกลุ่ม

5.2 แนวทางการวางเป้าหมายการตลาดสำหรับไก่ที่จะผลิตในรุ่นถัดไป จะทำการตลาดผ่านทางห้างและสหกรณ์เครดิตยูเนียน โดยจะหารีอรายละเอียดในเดือนถัดไป (เมื่อผลผลิตจะออกสู่ตลาด)

วาระที่ 6 ประธานกลุ่มฯ กล่าวขอขอบคุณผู้มาร่วมประชุมทุกท่าน และปิดการประชุม

นายนิธิโรจน์ ธรรมสรณ์รัชตะ ผู้บันทึก/พิมพ์

นายชิมโอน ปัญญา ผู้ตรวจ

ภาคผนวก ข

การเก็บข้อมูล ด้านการผลิต ด้านรายได้ และด้านองค์ความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

รายชื่อนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมการวางระบบบัญชี การบันทึกบัญชีฟาร์มแก่เกษตรกร
ภายใต้โครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การพัฒนาการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่อย่างยั่งยืน”
วันที่ 8-10 กรกฎาคม 2556

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ลายมือชื่อ			หมายเหตุ
		8 ก.ค. 56	9 ก.ค. 56	10 ก.ค. 56	
1	น.ส. กิตติยา เทพเทษอนุภณี	กิตติยา	กิตติยา	กิตติยา	-
2	นาย พงศพร เกษนิกษ	พนพพร	พนพพร	พนพพร	-
3	นาย ชานล อนุภา	ชานล	ชานล	ชานล	-
4	นาย ประทีป พงษ์ทรัพย์	ประทีป	ประทีป	ประทีป	-
5	นาย กฤษณพร ชี้อติ	กฤษณพร	กฤษณพร	กฤษณพร	-
6	น.ร. รุ่งนภ จันทิ	รุ่งนภ	รุ่งนภ	รุ่งนภ	-
7	น.ส. กาญจนา กิจจิต	กาญจนา	กาญจนา	กาญจนา	-
8	นางสาว อรุณีภา จรุงกร	อรุณี	อรุณี	อรุณี	-
9	น.ส. ออริษา สวัสดิ์	ออริษา	ออริษา	ออริษา	-
10	น.ส. อรุณีภา อู่ตันบุญ	อรุณี	อรุณี	อรุณี	-
11	น.ก. ศิริญา ทวีชัย	ศิริญา	ศิริญา	ศิริญา	-
12	น.ส. ชุตติภรณ์ ชัยมงคลวัฒน์	ชุตติภรณ์	ชุตติภรณ์	ชุตติภรณ์	-
13	นาย กวีวัฒน์ พลันวิท	กวีวัฒน์	กวีวัฒน์	กวีวัฒน์	-
14	นาย ชนพล วัฒนวิเศษ	ชนพล	ชนพล	ชนพล	-
15	น.ร. สุปรียา วรรณมณี	สุปรียา	สุปรียา	สุปรียา	-
16	น.ส. อิกวรัตน์ ทวีใจ	อิกวรัตน์	อิกวรัตน์	อิกวรัตน์	-
17					

ภาพผนวก ข_1 สำนักประสานงานฯ และนักศึกษา ติดตามผลการดำเนินงานของเกษตรกร
ในโครงการ พื้นที่ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ภาพผนวก ข_2 นักศึกษา ลงพื้นที่ติดตามผลการดำเนินงาน ของเกษตรกร

ภาพผนวก ข_3 รูปแบบการเลี้ยงไก่ขุนของเกษตรกร หาดอาหารกินตามธรรมชาติ

ภาพผนวก ข_4 รูปแบบการเลี้ยงของเกษตรกรในโครงการเพื่อทำการผลิตไก่ขุน แบบ all in – all out

ภาพผนวก ข_5 การเลี้ยงของกลุ่มเกษตรกร มีพื้นที่ปล่อยลาน ติดกับโรงเรือน เพื่อให้ไก่หาอาหารกินตามธรรมชาติ

ภาคผนวก ค

รายชื่อกลุ่มแม่บ้าน และนักศึกษาช่วยงานโครงการ

ฝึกรอบรมเชิงปฏิบัติการ การแปรรูปไก่พื้นเมือง

วันที่ 24 มิถุนายน 2556

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

การจัดการฝึกรอบรมเชิงปฏิบัติการ การแปรรูปไก่พื้นเมือง มีผู้เข้าร่วมจำนวน 57 คน ประกอบด้วย กลุ่มแม่บ้านตำบลแม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ และนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ วันที่ 24 มิถุนายน 2556 มีรายชื่อดังต่อไปนี้

คณะผู้บริหาร

1.ผศ.ดร.จำเนียร	ยศราช	อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้
2.รศ.ดร.ประเสริฐ	จรรยาสุภาพ	คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์
3.รศ.ดร.ศิริพร	กิตติการกุล	ผู้ประสานงานโครงการ
4.ผศ.ดร.กชพร	ศิริโกคากิจ	หัวหน้าโครงการ

รายชื่อกลุ่มแม่บ้าน

5.นายчимโอน	ปัญญา	ที่ปรึกษาโครงการ
6.นางนิพรรณ	ใหม่หล้า	
7.นางรัศมี	ชุมภูจันทร์	
8.นางนงลักษณ์	มูลแก้ว	
9.นางนิภาพร	ณ ลำปาง	
10.นางรัชดา	สิงห์คะราช	
11.นางอนงษ์	ใจช่วย	
12.นางสาวศศิภา	กะทง	
13.นางลัดดาวัลย์	บัวจิ้น	
14.นางรัชฎาภรณ์	ปวงหล้า	

สำนักประสานงานชุดโครงการ “ระบบการสร้างอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำอย่างยั่งยืน”

15.นางสาวสุขสถิตย์	พิสิษฐ์ส์ชญา	นักวิจัย
16.นายบัณฑิต	กิตติการกุล	ผู้ช่วยนักวิจัย
17.นางสาวศศิมา	ปานพรหม	ผู้ช่วยนักวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับ

1.เป็นการบูรณาการระหว่างคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และชุมชนตำบลแม่แฝก ในการมีส่วนร่วมในการบูรณาการส่งเสริม และรณรงค์ให้เกิดการผลิตแปรรูปอาหารปลอดภัยสู่เยาวชน และนักศึกษา

2.สามารถส่งเสริมให้นักศึกษาได้ตระหนักถึงประโยชน์ของอาหารบริโภคอาหารปลอดภัยเพื่อสุขภาพที่แข็งแรง

3.สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไก่พื้นเมืองแก่กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ภาพผนวก ค_1 ผศ.ดร.จำเนียร ยศตราข อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ กล่าวเปิดงานรณรงค์การบริโภคอาหารปลอดภัย เกษตรอินทรีย์

ภาพผนวก ค_2 รศ.ดร.ประเสริฐ จรรยาสุภาพ คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มอบผลิตภัณฑ์ไก่พื้นเมืองลิ้นนาแซ่แข็งแก่อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ภาพผนวก ค_3 ผศ.ดร.จำเนียร ยศราช อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ให้ความสนใจ ในกิจกรรม
ฝึกอบรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแม่แฝก ในการแปรรูปไส้อ้วกไถ่นิลล้านนา และไถ่อบนิลล้านนา

ภาพผนวก ค_4 บรรยากาศภายในงานกิจกรรมการจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การแปรรูปไถ่
พื้นเมือง ให้แก่กลุ่มแม่บ้านในชุมชน และรณรงค์การบริโภคอาหารปลอดภัย @MJU

ภาพผนวก ค_5 ทีมงาน นักศึกษาช่วยงาน และกลุ่มแม่บ้าน ที่เข้าร่วมกิจกรรมร่วมถ่ายภาพภายในงานการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การแปรรูปไก่พื้นเมือง @MJU

ภาพผนวก ค_6 นักศึกษาช่วยงานกิจกรรมการจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การแปรรูปไก่พื้นเมือง ให้แก่กลุ่มแม่บ้านตำบลแม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

การประเมิน

กิจกรรมการจัดนิทรรศการส่งเสริมการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำและการอบรมการแปรรูป ไส้อ้วไก่ฯ ภายใต้โครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การพัฒนาการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่อย่างยั่งยืน” วันที่ 24 มิถุนายน 2556

ผลการประเมิน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเกษตรกรเพื่อประเมินระดับความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 18 คน แบ่งเป็นเพศหญิงร้อยละ ร้อยละ 66.7 และ เพศชาย ร้อยละ 33.3 สำหรับความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยภาพรวมเกษตรกรพึงพอใจในระดับมาก (Mean = 4.22, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า เกษตรกรพึงพอใจในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่เกษตรกรพึงพอใจมากเป็นอันดับแรก คือ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ รองลงมาคือ ด้านวิทยากร และด้านสถานที่ (Mean = 4.33, 4.21, 4.17 และ S.D. = 0.76, 0.82, 0.77 ตามลำดับ)

หากพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า

ด้านวิทยากร - เกษตรกรพึงพอใจในความชัดเจนของการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรในระดับมากที่สุด (Mean = 4.67, S.D. = 0.49) รองลงมาคือ ความครบถ้วนของเนื้อหา และการตอบข้อซักถาม ในระดับมาก (Mean = 4.22, 4.00 และ S.D. = 0.81, 0.91 ตามลำดับ)

ด้านสถานที่ - เกษตรกรพึงพอใจในความสะอาด และความเหมาะสมของสถานที่ในระดับมากเป็นอันดับแรก (Mean = 4.28, S.D. = 0.83)

ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ - เกษตรกรพึงพอใจต่อความรู้ที่ได้สามารถนำไปเผยแพร่/ถ่ายทอดต่อได้ในระดับมากเป็นอันดับแรก (Mean = 4.44, S.D. = 0.78)

จากผลการประเมินความพึงพอใจดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงประโยชน์ของการจัดกิจกรรมในการส่งเสริมความรู้ด้านอาชีพให้แก่เกษตรกรตามหลักวิชาการ เพื่อที่จะทำให้เกษตรกรได้มีความรู้ หรือเทคนิคในการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้ ฉะนั้น ในฐานะที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นสถาบันการศึกษาด้านการเกษตรที่มีการเรียนการสอนแบบครบวงจร จึงควรมีการส่งเสริม/อบรม กิจกรรมในลักษณะของการฝึกอาชีพ โดยการถ่ายทอดเทคนิค รวมทั้งวิธีการต่างๆ ที่เกษตรกรสามารถนำไปใช้ได้จริง ให้หลากหลายตามศักยภาพที่มหาวิทยาลัยโดยความร่วมมือของคณะต่างๆ มากยิ่งขึ้น

ตาราง 1 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของเกษตรกรใน
การร่วมกิจกรรม

การประเมิน	ระดับความพึงพอใจ						ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง				
	N	%	N	%	N	%			
ด้านวิทยากร							4.21	0.82	มาก
การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรมีความชัดเจน	12	66.7	6	33.3	0	-	4.67	0.49	มากที่สุด
ความครบถ้วนของเนื้อหาในการฝึกอบรม	8	44.4	6	33.3	4	22.2	4.22	0.81	มาก
การตอบข้อซักถามในการฝึกอบรม	7	38.9	4	22.2	7	38.9	4.00	0.91	มาก
ความสามารถในการอธิบายเนื้อหา	6	33.3	5	27.8	7	38.9	3.94	0.87	มาก
ด้านสถานที่							4.17	0.77	มาก
สถานที่สะอาดและมีความเหมาะสม	9	50.0	5	27.8	4	22.2	4.28	0.83	มาก
ระยะเวลาในการอบรมมีความเหมาะสม	7	38.9	7	38.9	4	22.2	4.17	0.79	มาก
ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ในการสาธิต	5	27.8	9	50.0	4	22.2	4.06	0.73	มาก
ด้านการนำไปใช้ประโยชน์							4.33	0.76	มาก
สามารถนำความรู้ไปเผยแพร่/ถ่ายทอดได้	11	61.1	4	22.2	3	16.7	4.44	0.78	มาก
สามารถนำความรู้ เทคนิค ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ได้	7	38.9	8	44.4	3	16.7	4.22	0.73	มาก
รวม							4.22	0.79	มาก